

Institutiones Theologicae Ad Usum Seminariorum

Simonnet, Edmond

Venetiis, 1731

Disputatio VI. De necessitate, & fine Incarnationis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-83614](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-83614)

Obj. 1. Cum hareticis, varia Scripturæ loca. Dicitur Coloss. c. 2. *In ipso (Christo) inhabitat omnis plenitudo divinitatis corporaliter.* Et Matth. cap. 11. *Omnia mihi tradita sunt à Patre meo.* Et ejusdem cap. 28. vers. 18. *Data est mihi omnis potestas in cælo & in terra.* Et ibidem vers. 20. *Ego vobiscum sum usque ad consummationem sæculi.* Et ad Ephes. cap. 4. *Ascendit super omnes cælos, ut impleret omnia.* Resp. Ad primum locum, sensum esse, quod deitas habet in Christo non solum per gratiam, & mirabilem operum efficientiam, sed etiam per substantialem sui cum substantia corporea, seu carne humana, anima rationali animata, conjunctionem in Verbi persona, juxta illud Joannis cap. 1. *Verbum caro factum est.* Resp. ad 2. Christus in hoc loco dicit, se omnia à Patre per generationem æternam accepisse, atque ita se, qua Deus est, in nulla re Patri inferiorem esse. R. ad 3. Ibi Christus vel loquitur de se ipso secundum divinitatem, & tunc idem dicit, quod superiori loco; vel loquitur de se ipso secundum humanitatem, & tunc per potestatem omnem intelligit imperium, quod in omnes creaturas suam, & directionem, non per corporalem præsentiam. R. ad 5. Sensus Apostoli est, quod Christus secundum humanitatem suam, loca omnia, infima scilicet, media & suprema, non simul, sed successive impleverit sua præsentia, virtute, gloria, victoria, trium; in tertia conversando cum hominibus, post mortem ad inferos descendendo, & post resurrectionem suam ascendendo ad cælos, ubi secundum naturam assumptam quietus possidet summam illam regni dignitatem ac gloriam, quam supra creaturam omnem habet, proximus Deo: unde Apostolus de eo dicit: *Qui est ad dexteram Dei,* Rom. c. 8. & *Sedens ad dexteram majestatis in excelsis,* Heb. c. 1.

Obj. 2. Quando duæ res sunt inseparabiliter unitæ, tunc ubicumque una est, ibi alteram quoque esse necesse est. Sed humanitas Christi & persona Verbi sunt duo unita inseparabiliter, & persona Verbi est ubique. Ergo, &c. Resp. neg. maj. Universaliter sumptam. Nam ut duæ res sint inseparabiliter unitæ, necesse non est, ut ubicumque est una, ibi quoque sit & altera; sed sufficit, quod alicubi simul sint, & semper simul sint alicubi. Sic v. g. quando vivit homo, caput & anima sunt duo inseparabiliter unita, & tamen caput non est, ubicumque est anima: anima enim non solum est in capite, sed etiam in pede v. gratia in quo non est caput. Quia tamen simul sunt, & semper sunt alicubi, quando vivit homo, tandiu dicuntur, & sunt unita inseparabiliter. Verbum autem semper est alicubi cum humanitate sua, licet cum ea non sit ubicumque. Ergo, &c.

At inquit. Si humanitas Christi non est, ubicumque est Verbum, Verbum alicubi non est homo. R. neg. seq. Aliud enim est Verbum non esse alicubi, seu non esse ubique cum humanitate sua, & aliud, Verbum alicubi non esse hominem: nam hæc omnino diversa sunt, Verbum alicubi esse sine humanitate sua, & Verbum, alicubi existens, non esse hominem; nec unum ex alio inferri potest. Verbum alicubi est sine humanitate sua, quia Verbum est immensum secundum divinitatem; humanitas verò, Verbi, utpotè entitas finita & limitata, certo aliquo loco necessariò circumscribitur: at non idcirco dici potest Verbum ibi non esse hominem, ubi non est cum humanitate; sed solum potest dici, Verbum cum humanitate, qua homo est, non esse, ubicumque est.

At inquit. Hic homo Christus est ubique. Ergo & humanitas est ubique. Item, si humanitas Christi non est ubique; Verbum movetur localiter, quando movetur humanitas. Falsum consequens. Ergo, &c. Resp. ad 1. dist. Hic homo Christus est ubique secundum divinitatem, Conc. ant. Secundum humanitatem, Neg. ant. & consequentiam. Resp. ad 2. Verbum, quando movebatur humanitas, motum fuisse

Simonet Theol. Tom. II.

localiter, non secundum divinitatem, quæ est ubique, sed secundum humanitatem, quæ cum non sit ubique, successive transire potest de uno loco ad alium.

DISPUTATIO VI.

De necessitate & fine Incarnationis.

ARTICULUS PRIMUS.

Utrum necesse fuerit Deum incarnari.

Hic circa Incarnationem multa quærentur. 1. Quidem utrum necessaria fuerit necessitate physica, aut saltem morali extra omnem hypothesim. 2. Utrum saltem, supposito quod nulla necessitate necessaria fuerit extra omnem hypothesim, necessaria fuerit ex hypothesi creationis mundi, aut ex hypothesi peccati primi parentis, & naturæ lapsæ. 3. Denique, utrum saltem necessaria fuerit ex hypothesi condignæ satisfactionis, per hominem exhibendæ pro peccatis.

§. I.

Incarnatio non fuit absolute necessaria necessitate physica.

Prob. 1. Ex Apostolo Ephes. cap. 1. ubi de Deo dicit: *Operatur omnia secundum consilium voluntatis suæ.* Sed qui operatur secundum consilium voluntatis suæ, operatur absque omni antecedenti determinatione ad unum. Ergo Deus incarnationem operatus est absque antecedenti ad unum determinatione, adeoque incarnatio, saltem extra omnem hypothesim, necessaria non fuit necessitate physica. 2. Ratione: quia libertas ad extra est perfectio maxima, & quidem simpliciter simplex, qua proinde Deus carere non potest. Ergo repugnat Deum antecederet determinatum physicè ad aliquod opus ad extra. Ergo, &c.

Confirmatur. Quia Deus est supremus rerum omnium Dominus. Ergo potest pro arbitrio de rebus omnibus disponere, eas scilicet producendo, vel non producendo, sicut & productas conservando, vel destruendo. Ergo, &c. Præterea, Deus est ab intrinseco perfectissimè beatus, sibi que sufficientissimus. Ergo cum nulla re, quæ sit extra ipsum, indigeat, aut indigere possit, non est unde antecederet determinatus sit physicè ad producendum aliquod opus ad extra, quantamcumque excellentiam opus illud habere supponatur.

Obj. Deus habet infinitam inclinationem ad incarnationem. Ergo liber non est ad negationem illius: nam quod major est inclinatio ad aliquid, eò minor est libertas ad oppositum, adeoque ubi infinita est inclinatio ad aliquid, ibi nulla esse potest ad ejus oppositum libertas. Ergo, &c.

Resp. neg. ant. Nam inclinatio illa; quam Deus dicitur habere ad incarnationem, est simplex complacentia. At Deus finitè tantum sibi complacet in possibilitate incarnationis: nam actus ille necessariò commensuratur bonitati incarnationis, quæ infinita non est, sed simpliciter finita, quamvis in superiori ordine, ad quem nulla alia res creata pertingere potest.

At inquit. Actus ille, quo Deus sibi in bonitate incarnationis possibili complacuit, est infinitus. R. actum illum esse reverà infinitum, 1. entitativè, cum sit ipse Deus tali modo se habens ad objectum aliquod. 2. Etiam in ratione complacentiæ, si realiter sumitur, & ut est à parte rei; quia sic sumptus, attingit possibilia omnia propter eorum bonitatem: Deus enim in omnibus possibilibus propter eorum bonitatem

Kk 2 tatem

ratem uno & eodem realiter actu sibi complaceret. At aliud est Deum in aliquo objecto sibi complacere per actum infinitum, & aliud eum in objecto illo infinitè sibi complacere: nam v. gr. Deus per actum infinitum complaceret sibi in bonitate muscæ possibilis; dici tamen non potest in bonitate muscæ possibilis, infinitè sibi complacere. Deus itaque per actum infinitum complaceret sibi in singulis possibilibus, propter eorum bonitatem, & nihilominus in illis finitè tantum sibi complaceret; unde in aliis magis, & in aliis minus complaceret sibi, quia alia majorem, alia verò minorem bonitatem possibilem habent.

Deus igitur, propriè loquendo, non habet infinitam inclinationem ad incarnationem, cum in ejus bonitate sibi non complacere infinitè, sed finitè tantum, quamvis in ea complacere sibi plus, quam in quolibet alio possibili, vel etiam qualibet possibilem collectione; quia, ut jam dictum est, incarnatio bona est in superiore quodam ordine, ad quem nullius rerum aliarum creaturarum collectionis bonitas potest pertingere. Addo, etiam si daremus bonitatem incarnationis esse simpliciter infinitam, adeoque Deum in ea sibi infinitè complacuisse, nihil inde contra nos effectum iri, quia in hac hypothesi Deus sibi quidem complacuisse infinitè in incarnatione possibili, at non in ea sibi complacuisse, tanquam in objecto sibi necessario: unde in eo ex complacentia illa, quamlibet infinita, necessitas antecedens incarnationem efficiendi nec orta esset, nec oriri potuisset.

§. II.

Incarnatio non fuit absolute necessaria, etiam necessitate morali tantum.

Est contra modernum Authorem, asserentem, 1. in rebus quibusdam assignari posse optimum: tales sunt incarnatio, & ejus negatio; prædestinatio, & non prædestinatio; creatio mundi, & ejus non productio: in aliis verò dari non posse optimum, quia in illis in infinitum proceditur: talis est multitudo individuorum intra speciem aliquam, vel specierum intra aliquod genus. 2. Et ita Deum posse in rebus aliquibus facere id quod est optimum, in aliis verò non posse: Deus enim non potest producere tot individua intra speciem aliquam, quin possit plura: item Deus non potest tot & tales species producere intra aliquod genus, quin possit plures & perfectiores.

3. Deum semper velle facere id quod optimum est, iis in rebus, in quibus datur optimum, atque ad illud volendum & faciendum, à sua bonitate & propensione ita necessitari, ut moraliter non possit illud nolle facere, & omittere, quamvis physicam aliquam habeat potentiam ad oppositum. Sed

Contra est, quia 1. cum Apostolus de Deo ait: *Operatur omnia secundum consilium voluntatis sue*, omnem non solum physicam, sed etiam moralem necessitatem à Deo excludit circa productionem cujuslibet operis ad extra.

2. Sententia Adversarii derogat supremo ac perfectio Dei in res creatas omnes dominio: supremum enim illud, ac perfectum Dei dominium exigit, ut Deus possit non solum potentia physica, sed etiam morali, res creatas quaslibet producere, vel non producere, & productas conservare, vel non conservare, sed destruere; prædestinare homines, vel non prædestinare; naturam creatam hypostatice assumere, vel non assumere, &c.

3. Deus ab intrinseco perfectissimè beatus est, sibi que sufficientissimus: adeoque nullam habere potest necessitatem producendi aliquid extra se; & quod ad producendum aliquid extra se, à nativa sua bonitate, ac propensione determinetur, ac necessitetur moraliter, gratis omnino asseritur.

4. Adversarii sententia reipsa inducit fatalem quamdam necessitatem, & tollit studium orationis: in iis enim, quæ à Deo sunt, sive in ordine naturæ, sive in ordine gratiæ, omnia, aut penè om-

nia, in circumstantiis, in quibus sunt, fieri melius est, quam non fieri: quare sive ores, sive non, necessariò necessitate morali fient, adeoque ceterò fient: nam in ordine ad certitudinem, moralis illa necessitas, quam inducit Adversarius, necessitati physicae æquivaleret.

Obj. 1. Qui amat aliquem efficaciter, & perfectè propter ejus bonitatem, vult bonum ejus, & illud magis, quod majus bonum est. Ergo Deus, qui se ipsum propter summam suam bonitatem efficacissimè, perfectissimè & infinitè amat, eo ipso vult majus suum bonum, non solum intrinsecum, sed etiam extrinsecum, atque adeò productionem creaturarum, quæ ad majus illud bonum extrinsecum conducere possunt. Ergo, &c. *Resp.* Is qui amat aliquem efficaciter & perfectè, propter ejus bonitatem, eo ipso vult ejus bonum, & illud magis, quod est majus ejus bonum, ipsi ad bene vel ad melius esse necessarium; minime verò eo ipso vult ejus bonum, aut majus ejus bonum, quod ei non ita necessarium est. Quare Deus, qui se ipsum propter summam suam bonitatem efficacissimè, perfectissimè, & infinitè amat, vult sibi necessariò, etiam necessitate physica, omnia bona intrinseca, utpotè sibi necessaria, non verò bona extrinseca, quibus, cum sibi sufficientissimus sit, nec ad bene, nec ad melius esse indiget.

Dices. Beati per amorem beatificum necessitantur saltem moraliter ad volendum Deo majus bonum ejus extrinsecum. Ergo pariter Deus, &c. *Resp.* neg. ant. Beati enim per amorem beatificum necessitantur tantum ad volendum Deo bonum extrinsecum, quod ei magis placet, sive illud bonum sit majus, sive non: necessitantur autem, quia amor perfectus, qualis est amor beatificus, voluntatem amantis ad perfectam cum voluntate amati conformitatem necessitat, morali saltem necessitate.

Dices iterum. Creatura, quæ posset facere plura, & meliora, in obsequium Dei, nec tamen faceret, eo ipso convinceretur, Deum minus diligere. Ergo similiter, si Deus posset facere meliora in gloriam suam, nec tamen ea faciat, eo ipso convincitur, minus diligere se ipsum, adeoque se ipsum non diligere perfectissimè & infinitè.

Resp. Creatura, quæ posset facere plura & meliora in obsequium Dei, nec tamen faceret, eo ipso, &c. si sciret, aut præsumeret, plura illa & meliora Deo magis placere; vel si illa omitteret propter majorem aliquam difficultatem, ad ea faciendam superandam. At Deus non faciendo in gloriam suam plura & meliora, quæ potest facere, non omittit illa propter majorem aliquam difficultatem, quæ superanda esset; cum nihil ei sit difficile; neque illa omitendo, omittit ea, quæ magis optat fieri.

Obj. 2. Voluntas divina omnino conformatur intellectui divino. Sed intellectus divinus dicitur melius esse, quod Deus ita se ipsum amet, ut nihil omitat ex iis, quæ in majorem ejus gloriam cedere possunt. Ergo, &c. *Resp.* neg. min. Nam 1. impossibile est, Deum nihil omittere, quod cedere possit in majorem ejus gloriam: potest enim procurare sibi gloriam majorem & majorem in infinitum, adeoque quantamcumque sibi procuret, semper poterit majorem sibi procurare. 2. Deus tam perfectè se ipsum diligit, procurando sibi minorem gloriam, quam procurando majorem: semper enim se ipsum diligit infinitè, & modo infinitè perfectò, sive majorem, sive minorem sibi procuret gloriam.

Dices. Intellectus divinus dicitur, melius esse Deum ea facere, quæ ad majorem ejus gloriam conducunt. *Resp.* neg. Nam divinus intellectus dicitur quidem, ea meliora esse, quæ conducunt ad majorem Dei gloriam: at non dicitur, melius esse, Deum ea facere. Ratio est, quia actus, quo Deus vult facere ea, quæ minus conducunt ad ejus gloriam, tam honestus & laudabilis est, quam actus, quo vult facere ea, quæ magis conducunt: actus enim ille, quo Deus vult ea facere, quæ minus conducunt ad ejus gloriam, infinitè honestus est, ac laudabilis, quia est volitio boni

boni creati, concepta propter gloriam divinam, volitam ex amore bonitatis increatae infinito, & infinitè perfectio.

Obj. 3. Deus reverà semper fecit id quod melius erat, & singulis creaturis dedit optima. Ergo, &c. *Resp.* Ad primam partem antecedentis, neg. Nam v. gr. melius erat creare alium mundum perfectiorem, & tamen Deus illum non creavit. *Resp.* Ad secundam partem. Deus singulis creaturis dedit optima secundum quid, quia dedit illis ea, quae naturali eorum exigentiæ magis erant proportionata: at non dedit illis optima simpliciter, quia potuit illis dare meliora, licet non magis connaturalia.

Præterea, cum Deus dicitur optima dedisse singulis creaturis, vel intelligitur, singulis dedisse ea, quae ipsis erant optima; & hoc est falsum: nam melius esset v. gr. reprobo cuilibet, perseverantiam finalem accipere, quam non accipere. Vel intelligitur, singulis dedisse ea, quae optima erant in ordine ad totum universum; & hoc est etiam falsum: nam proculdubio Deus majora potuit huic universo conferre beneficia, quam contulerit. Denique, si Deus meliori & optimo modo hoc universum semper gubernaret, atque ad id necessitaretur moraliter, frustra illum oraremus, ut mundum regat & gubernet; quod falsum est, & contra praxim Ecclesiæ.

Dices. Deus est artifex sapientissimus, non solum in actu primo, in quantum habet perfectissimam artem, sed etiam in actu secundo. Nonnisi, quia semper operatur optima. Ergo, &c. *Resp.* Deum esse artificem sapientissimum, etiam in actu secundo, non quia semper operatur optima, ita ut nihil melius operari possit, sed quia semper operatur optimè, & absque omni defectu.

Obj. 4. Patres docent unanimiter, Deum semper velle & facere id quod optimum est. *Resp.* Patres docere, 1. Deum operari semper absque omni defectu & imperfectione positiva, hoc est, absque imprudentia, malitia, & inordinatione.

2. Deum semper velle & facere id, quod optimum est in ordine ad finem, quem intendit efficaciter: nam si posset dari aliquid melius in ordine ad consequendum finem, quem efficaciter intendit; deiceretur in electione mediorum; quod impossibile est: unde hoc sensu rectè dicitur Deus, semper velle & facere optimum, quia semper vult & assumit media optima ad consequendum finem gloriæ, quam intendit efficaciter: quanquam si majorem gloriam suam intenderet, ut posset intendere, veller, & assumeret media meliora ad majorem illam gloriam suam procurandam necessaria, & sic meliora faceret.

3. Deum dare singulis creaturis, & huic universo, id quod ipsis connaturalissimum est, magisque proportionatum, attenta singulorum exigentiâ, & naturâ, quod verum est: quamvis enim Deus singulis, & huic universo, dare posset aliquid melius, non potuit tamen aliquid connaturalius dare.

4. Denique, Deum id quod optimum est semper velle & facere, eo sensu, quod non solum singulis creaturis, & huic universo, dederit id quod connaturalius est, & naturæ ac exigentiæ singulorum magis proportionatum, sed etiam id quod magis ad hujus rerum universitatis pulchritudinem conveniebat, ita ut non possit esse major venustas illius perfectiorque partium, e quibus constat, constitutio, varietas, proportio, & ordinatio, licet aliam universitatem excellentiorem, partibus excellentioribus constantem, posset condere.

§. III.

Incarnatio non fuit necessaria, ex hypothesi creationis mundi.

Prob. Quia si incarnatio fuit necessaria ex hypothesi creationis mundi, necessaria fuit, vel quia congruebat ad majorem mundi pulchritudinem, & venustatem, vel quia mundus sine illa optimus esse

Simonnet Theol. Tom. II.

non poterat, & tamen creati non potuit nisi optimus. Sed neutra ratio valet. 1. Enim Deus potuit nolle majorem venustatem & pulchritudinem hujus universi, seu nolle huic universo tribuere tantam venustatem & pulchritudinem, quantam potest habere, ita ut non possit esse major. 2. Deus potuit hoc universum creare non optimum, & reverà non optimum creavit: potuit enim illud creare melius, cum potuerit ei conferre beneficia majora: immò verò potuit Deus hoc universum creare minùs bonum, quam reip̃a creavit, quia potuit illi minora beneficia conferre, quam reip̃a contulit.

Horum ratio est, quia, 1. Deus potuit pro arbitrio, majorem vel minorem gloriam suam extrinsecam intendere. 2. Nullo extra se indiget ad bene vel melius esse. 3. Supremus est Dominus rerum omnium, de quibus proinde potest disponere, illas creando, vel non creando, creatas conservando, vel destruendo, meliores, vel minùs bonas condendo. 4. Deus non tenetur legibus proportionis, aut naturalis rerum exigentiæ, easque potest pro libito non servare. 5. Deus tenetur tantum, ad operandum semper absque omni defectu, & imperfectione positiva, atque ad eligenda media ad assequendum finem à se efficaciter intentum, maximè idonea.

Obj. Ex hypothesi quod Deus velit aliquid extra se, non potest non velle id, quod melius & perfectius est, ejusque majorem gloriam procurat. Atqui incarnatio talis est. *Resp.* neg. maj. *Prob.* Si Deus volendo aliquid extra se, non veller id quod melius & perfectius est, morale imperfectionem incurreret. Nego seq. *Prob.* Homo ex duobus objectis moraliter inæqualibus, non eligens id, quod melius est & perfectius, eo ipso agit imperfectè moraliter. Ergo pariter Deus, &c.

Resp. Neg. conf. Ratio disparitatis est, quia non omnes actus honesti voluntatis humanæ, æqualem habent perfectionem moralem, & unus potest esse moraliter perfectior altero; cæterisque paribus, ille moraliter perfectior est, qui objectum habet melius ac perfectius moraliter. Unde fit, ut homo ex duobus objectis moraliter inæqualibus, non eligens illud quod melius ac perfectius est, eo ipso, cæteris paribus, operetur imperfectè moraliter, idest, careat majori aliqua perfectione morali, quam haberet, objectum melius ac perfectius eligendo, ex quo morale quandam vituperabilitatem incurrit.

Divina verò voluntatis actus omnes liberi, æqualem habent perfectionem moralem, nec unus potest esse altero moraliter perfectior; nec ille, qui objectum habet melius & perfectius, perfectior est eo, cujus objectum minùs bonum est, ac perfectum. Ratio est, quia actus liber quilibet voluntatis divinæ infinitam habet honestatem, & laudabilitatem in genere moris: quilibet enim tendit in objectum suum modo infinitè honesto & laudabili in genere moris, illud volendo propter bonitatem divinam, perfectissimè, purissimè, & infinitè amatam, quo nihil in genere moris honestius, ac laudabilius excogitari potest.

Deus igitur ex duobus objectis inæqualibus illud eligendo quod minùs perfectum est, non operatur imperfectè moraliter, quia non idèd caret majore aliqua perfectione morali, quam haberet eligendo perfectius; cum in eo electio minùs perfecti tam sit perfecta moraliter, quam electio perfectioris, & utraque infinitam habet honestatem, & laudabilitatem in genere moris.

§. IV.

Nequidem ex hypothesi peccati primi Parentis, & naturæ lapsæ, Incarnatio necessaria fuit.

Prob. Deus enim potuit nolle reparare genus humanum; & supposita voluntate illud reparandi, potuit nolle illud reparare per incarnationem. Ergo, &c.

Prima pars. Nempe quod Deus potuerit nolle reparare

Kk 3

parare

parare genus humanum. *Prob. 1.* Ex Scriptura: nam Sap. cap. 12. dicitur: *Quis stabit contra iudicium tuum? aut quis in conspectu tuo veniet vindex iniquorum hominum? aut quis tibi imputabit, si perierint nationes, quas tu fecisti?* Et Apostolus generis humani reparationem purae misericordiae, ac liberalitati divinae attribuit, ad Tit. cap. 3. ubi de Deo ait: *Non ex operibus iustitiae, quae fecimus, sed secundum suam misericordiam salvos nos fecit.* Ratio est, quia cum Deus sibi sit sufficientissimus, & supremus rerum omnium dominus, non est, unde magis necessitatus fuerit ad reparandum hominem, quam ad eum creandum. Addo, quod hominem reparare noller, hoc non fore contra inclinationem misericordiae divinae, sed solum non fore secundum illam, & fore secundum aliam tantum, nempe inclinationem divinae iustitiae, sicut quod nolit unquam damnatis parcere, hoc non est contra, &c.

Secunda pars. Nempe quod Deus, supposita voluntate reparandi genus humanum, potuerit nolle illud reparare per incarnationem, *Prob. 1.* Ex Scriptura, quae hominis reparationem per incarnationem soli misericordiae divinae attribuit: nam Joannis c. 3. dicitur: *Sic Deus dilexit mundum, ut Filium suum unigenitum daret.* 2. Ex Patribus. Pro Graecis sic Athanasius serm. 3. contra Arianos, ubi similiter hominis redemptionem, factam per incarnationem Filii Dei, attribuit divinae misericordiae: *Postea, inquit, Deus ut bonus, & Pater Domini nostri, nostram vicem dolens, cupiensque sui apud omnes notitiam invalescere, auctor fuit Filio suo, ut induto corpore humano, homo fieret: atque in eo corpore se ipsum offerens pro omnibus, omnes liberaret ab ignorantia deitatis, & corruptione.*

Et pro Latinis, S. Augustinus lib. 13. de Trinitate, cap. 10. ubi haec leguntur: *Eos itaque, qui dicunt: Itane defuit Deo modus alius, quo liberaret homines a miseria mortalitatis huius, ut unigenitum Filium Deum sibi coaeternum, hominem fieri vellet, induenda humanam animam, & carnem, mortalemque saltem, mortem perpeti? parum est sic refellere, ut istum modum, quo nos per mediatorem Dei & hominum hominem Christum Jesum Deus liberare dignatur, asseramus bonum, & divina congruum dignitati; verum etiam ut ostendamus, non alium modum possibilem Deo defuisse, cujus potestate cuncta aequaliter subjacent.*

3. Ratione evidenti: cum enim Deus supremus sit Dominus rerum omnium, hominem reparare potuit, vel gratis omnino condonando peccatum, vel acceptando satisfactionem qualemcumque, ab homine, vel ab angelo exhibitam, & reliquum condonando liberaliter. Quare S. Augustinus in libro de Agone Christiano, cap. 16. stultos vocat eos, qui adversantur sententiae nostrae: *Sunt autem, inquit, stulti, qui dicunt: Non poterat aliter sapientia Dei homines liberare, nisi susciperet hominem, & nasceretur ex femina, & a peccatoribus omnia illa patiretur. Quibus dicimus: Poterat omnino: sed si aliter faceret, similiter vestra stultitia displiceret.*

Obj. Adversantur nobis Patres, nempe Anselmus, lib. 1. & 2. *Cur Deus homo.* Athanasius in libro de Incarnat. Verbi, & ejus corporali adventu, ubi ait, indignum fuisse bonitatem Dei, si qua ab ipso creata essent, in interitum abirent ob diaboli adversus homines fraudem; & alii. *Resp. 1.* Nobis quidem adversari Anselmum; sed ei Patres alios, & rationem manifestam opponimus. *Resp. 2.* Athanasium, loco citato cum exaggeratione loquentem, nihil aliud significare velle, quam humani generis reparationem convenientissimam fuisse divinae bonitati, & non reparationem generis humani ei futuram fuisse inconvenientissimam, non quidem positive, sed negative, idest, caritatem fuisse summam, non tamen debitam, vel necessariam congruitate, quam generis humani reparatio habet cum summa Dei bonitate.

Hanc esse S. Doctoris mentem demonstrari potest ex sermone 3. contra Arianos, ubi postquam retulit

hanc adversariorum objectionem: *Poterat Deus, etiamsi Salvator creatura existeret, vel loqui tantummodo, & ita solvere maledictionem; sic continuo prosequitur: Illud ipsum etiam iis ab alio quodam obtrudi poterit: poterat etiam sine ullo adventu Christi solummodo loqui Deus, & solvere maledictionem. Ceterum spectandum est istis, quid hominibus sit utile, non quid situm sit in viribus Dei.*

Resp. 3. Patres alios nihil aliud velle, quam quod vult Athanasius, nempe generis humani reparationem per incarnationem bonitati divinae convenientissimam fuisse, omnique alio modo reparandi convenientiorem, ut discretè asserit Augustinus, lib. 13. de Trinitate cap. 10. post verba à nobis proximè laudata, aut nihil aliud velle, quam incarnationem absolute necessariam fuisse, supposito quod Deus condignam pro peccatis hominum satisfactionem exigere vellet, quod reipsa eum exigere convenientissimum fuit. Sed ad hujus difficultatis resolutionem, sit

ARTICULUS II.

Utrum incarnatio necessaria fuerit ad redimendum hominem per satisfactionem condignam, exhibendam ab homine.

Hic tria probanda sunt, 1. Quod purus homo non possit satisfacere de condigno pro peccato suo mortali. 2. Quod purus homo non possit satisfacere de condigno pro peccato mortali alieno. 3. Quod homo Deus de condigno satisfacere potuerit pro peccatis hominum.

§. I.

Purus homo de condigno satisfacere non potest pro peccato mortali proprio, aut etiam alieno.

Prob. 1. Autoritate sanctorum Patrum, Irenaei scilicet lib. 3. adversus haereticos cap. 20. *Si enim inquit, homo non vicisset inimicum hominis, non iuste dictus esset inimicus. Rursus autem nisi Deus donasset salutem, non firmiter haberemus eam: & nisi homo conjunctus fuisset Deo nostro, non potuisset particeps fieri incorruptibilitatis: opportuerat enim mediatorem Dei & hominum per suam ad utroque domesticitatem, & ad amicitiam & concordiam utroque reducere, & facere ut & Deus assumeret hominem, & homo se dederet Deo. Quibus verbis sanctus Martyr asserit, lapsum hominem Deo reconciliari non potuisse, condigna scilicet satisfactione, nisi per Deum hominem.*

Athanasii in Pass. Salvat. ubi sic loquitur: *Christus Dei potentia & Dei sapientia... miseratus nostram imbecillitatem, eam ipsam induit: ipse enim infirmitates nostras sustinuit... conspicuusque, quam non solvendo essemus ad luendam poenam, illam ipsam poenam in se transtulit: Christus enim factus est pro nobis piaculum, & ita humanitate nostra indutus, & circumvestitus, sese obtulit Patri, ut ipse poenam sustinens, hominem à poena liberum faceret.*

Basilii hom. in Plal. 48. ubi ad haec verba: *Non dabit Deo placationem suam, & pretium redemptionis animae suae, ita discurrit: Neque enim fratrem in redemptionem querit, sed unum aliquem, qui nostram exuperet naturam. Non item hominem nudum, sed hominem Deum Jesum Christum, qui solus pro nobis omnibus Deo propitiationem dare potest.... Non dabit ergo Deo (homo purus) propitiationem pro se ipso: quid enim usquam tanti est momenti, quod homo (purus) poterit dare pro redemptione animae suae? Inventum tamen unum est pro omnibus simul hominibus dignum pretium, nempe sanctus, & omni pretio superior, sanguis Domini nostri Jesu Christi.... Redimere se ipsum nullus idoneus, nisi veniat is, qui convertat captivitatem populi, non pretio quidem, aut donis, sed suo sanguine.*

Cytilli

Cyrilli Alexandrini in scripto ad Valerianum Episcopum: *Quo pacto etiam, inquit, unus pro omnibus mortuus est, qui iustum pro omnibus pretium exsolveret, si illa passio puri cuiuspiam hominis fuisse putatur? Et in libro ad Reginas misso §. Quod Christi mors mundo salutaris extiterit, sic argumentatur: Si mundus aliter, quam per Christi sanguinem, & mortem divina dispensatione salutariter susceptam propter precedentium delictorum condonationem, quae Deus toleraverat, salvari nequibat; (per Christum autem salutem sumus consecuti) quomodo incarnationis modus Dei Patris Verbo non erat, quo illos nimirum, qui in ipsum crederent, per sanguinem suum iustificaret, Patrique per corporis sui mortem reconciliaret.*

Leonis Magni serm. i. de Nativ. Domini, ubi ait: *Nisi esset Deus verus, non afferret remedium; nisi esset homo verus, non praeberet exemplum.* Et sermone 12. de Passione Domini: *Quia ergo, inquit, primi hominis universa posteritas uno simul vulnere sauciata corruperat, nec ulla sanctorum merita conditionem poterant illata mortis evincere, venit e caelo medicus singularis, &c.*

Fulgentii in lib. de Incarnatione & gratia Christi: *Nullatenus, inquit, humana natura ad auferendum peccatum mundi sufficiens, atque idonea fieret, nisi unione Verbi Dei, non naturali confusione, sed solum personali unitate transiret, &c.* Et Auctoris cardinalium operum Christi apud sanctum Cyprianum, sic loquentis in sermone de Passione Christi: *Cum originali morti nullum nisi in Christi morte potuerat esse remedium, nec reconciliare Deo potuit exules & damnatos quolibet oblatio, nisi sanguinis huius singulare sacrificium, & sine hoc holocausto poterat Deus tantum condonasse peccatum, &c.* Ex his autem omnibus testimoniis apparet, SS. Patres magno consensu tenuisse, ab homine puro condignè satisfieri non posse pro peccato mortali, adeoque ad condignam pro eo satisfactionem Deo exhibendam necesse fuisse, ut incarnaretur persona divina. Sed

In assignanda ratione, cur homo purus de condigno satisfacere non possit pro peccato mortali proprio, non parum laborant Theologi. Sic autem impotentiam illam in homine puro videtur nobis sufficienter probari posse. Ad condignam compensationem pro peccato mortali tanta requiritur proportio cum ejus malitia, quanta ad illius condignam punitionem proportio requiritur cum eadem illius malitia. Atqui ad condignam punitionem peccati mortalis requiritur poena saltem infinita secundum quid, hoc est, poena major quacumque alia finiti temporis & intensiois, quantumlibet acerba & diuturna (unde mortale peccatum non punitur supra condignum per poenam acerbissimam, infinitam in duratione) quia peccati mortalis malitia sic est finita simpliciter, ut sit secundum quid infinita, eò quod est offensa gravis infinitè simpliciter Majestatis. Ergo pariter propter eandem rationem, ad condignam compensationem pro peccato mortali, requiritur satisfactio infinita secundum quid, hoc est, satisfactio major alia quacumque finita, & ab homine puro exhibita, quantumcumque magna: ita ut posita quantacumque obsequiorum, ab homine puro pro peccato mortali proprio exhibitum, multitudine, magnitudine, & diuturnitate, Deus adhuc possit, si velit, manere rationabiliter infensus offensori.

Nulla igitur obsequiorum, ab homine puro pro peccato mortali exhibitum, multitudine, magnitudine, & diuturnitate, extingui potest jus, quod Deus habet ad graviter indignandum offensori propter gravem offensam; adeoque nulla obsequiorum, ab homine puro pro peccato mortali exhibitum multitudine, magnitudo, & diuturnitas potest esse condigna satisfactio pro peccato mortali: condigna enim satisfactio dicitur, & est ea, qua posita, in offenso extinguitur jus omne indignandi adversus offensorem propter illam offensam.

Simonnet Theol. Tom. II.

At inquires. Si peccatum mortale haberet malitiam simpliciter infinitam, ad condignam ejus compensationem non requireretur satisfactio major ea satisfactione, quam pro ejus malitia secundum quid tantum infinita requirimus. *Resp. neg.* Nam si peccatum mortale haberet malitiam simpliciter infinitam ad condignam compensationem requireret satisfactio infinitam simpliciter, qualem non requirimus: nam ad satisfactionem, quacumque satisfactione finita, ab homine puro exhibita, quantumcumque magna majorem, per se non requiritur, ut sit simpliciter infinita, sed sufficit per se, ut sit superioris cuiusdam ordinis ad quem pertingere non possit alia quacumque satisfactio finita, ab homine puro exhibita, quantumcumque magna sit & multiplicata. Unde

Si per impossibile, satisfactiones Christi essent finitæ simpliciter, adhuc sufficerent ad condignam compensationem peccati mortalis, quia essent in superiori illo ordine, ad quem nulla satisfactio, ab homine puro exhibita, quantumcumque magna, & in infinitum multiplicata, pertingere possent; sicque quolibet Christi satisfactio, quantumvis finita simpliciter, propter infinitam simpliciter excellentiam Christi, in ratione satisfactionis major esset quolibet satisfactione puri hominis, quantumcumque magna, etiam in infinitum multiplicata, adeoque in ratione satisfactionis esset infinita secundum quid, & sic sufficienter malitiæ peccati mortalis, secundum quid infinitæ propter infinitam Dei offensi excellentiam, proportionata in ordine ad condignam compensationem.

Quod si in superiori illo ordine non possunt esse nisi satisfactiones Dei hominis, vel Dei angeli, adeoque satisfactiones omnes ad superiorem illum ordinem pertinentes, sunt etiam infinitæ simpliciter, & ita condigna compensatio pro peccato mortali fieri non potest, nisi per satisfactionem simpliciter infinitam, hoc per accidens est respectu gravitatis peccati mortalis, quæ cum sit simpliciter finita, & infinita secundum quid tantum, quantum est ex se, condignè compensari potest per satisfactionem simpliciter finitam, sed simul infinitam secundum quid, modo explicato: unde non solum condignè, sed etiam superabundanter compensatur per satisfactionem infinitam simpliciter.

Itaque ad condignam compensationem peccati mortalis non magis requirimus satisfactionem simpliciter infinitam, quam poenam infinitam ad condignam ejus punitionem. Si malitia peccati mortalis esset infinita simpliciter, ad ejus condignam punitionem requireretur poena simpliciter infinita; hoc est, poena infinita secundum intensiorem simul & durationem, qualis sola, secundum prudentem æstimationem esset infinita simpliciter in ratione poenæ; & quia malitia peccati mortalis secundum quid tantum infinita est, ad justam sui punitionem exigit poenam infinitam secundum quid tantum, seu poenam, quæ sit superioris ordinis seu gravitatis, ad quam nulla alia poena finita tam in intensione, quam in duratione, quantumcumque acerba & diuturna, possit pertingere.

Confirmatur ratio à nobis allata. Malitia peccati mortalis propter infinitam excellentiam Dei, quem offendit graviter, major est malitia offensæ gravis creaturarum excellentiorum, & excellentiorum in infinitum. Ergo ad condignam compensationem peccati mortalis requiritur satisfactio major, ac difficilior satisfactione, à pura creatura exhibenda pro offensa gravi creaturarum excellentiorum, & excellentiorum in infinitum: minor enim satisfactio cum malitia peccati mortalis non esset proportionata, quantum ad condignam compensationem requiritur. Atqui satisfactio major, ac difficilior satisfactione exhibenda pro offensa gravi creaturarum excellentiorum, &c. superat satisfactiones majores, ac majores, & difficiliores, ac difficiliores in infinitum, adeoque impossibilis est homini puro, etiam ad

Kk 4 actus

actus supernaturales per gratiam elevato. Ergo ad condignam compensationem pro peccato mortali requiritur satisfactio, impossibilis homini puro, utpote vires ejus omnes, tam naturales, quam supernaturales superans. Sed

Quæres. Utrum homo purus possit condignè satisfacere saltem pro suo peccato veniali?

Resp. 1. De homine existente in peccato mortali, illum non posse pro suo peccato veniali condignè satisfacere, quandiu in eo statu remanet. Ratio est, quia quandiu in statu peccati mortalis remanet, adeoque quandiu Dei inimicus est, planè indignus est, ut obsequiorum ejus & operum quantumlibet bonorum intuitu condignè placetur Deus ab indignatione, quam ex peccato veniali conceperat, & in hoc non est difficultas.

Resp. 2. De homine puro justo, triplicem esse sententiam. Prima negat, illum posse de condigno satisfacere pro culpa veniali, quia licet sit levis intra genus offensæ divinæ, communem tamen offensæ divinæ rationem participat, sicque adæquari nunquam potest per obsequia à puro homine, etiam justo exhibita, eò quod satisfactio decrevit ex inferioritate personæ satisfaciens; offensæ verò crescit ex dignitate personæ offensæ, & supremum infimi non attingit infimum supremi. Hanc sententiam tenet Petrus de Soto, & cum eo ex recentioribus aliqui.

Secunda sententia affirmat, hominem justum condignè satisfacere pro culpa veniali per actus charitatis perfectæ, quia perfecta charitas hominem perfectius convertit ad Deum, quam ab eo avertit peccatum veniale. Addit autem hæc sententia, actum charitatis, vel contritionis perfectæ non tamen expellere, vel delere formaliter peccatum veniale se solo, sed requiri novum favorem, & Dei culpam remittentis condonationem.

Tertia sententia cum præcedenti in eo consentit, quod purus homo justus possit condignè satisfacere pro peccato veniali; sed contendit, condignam ejus satisfactionem non indigere ullo favore superaddito, nec acceptatione, vel condonatione Dei, ad hoc, ut macula ex peccato veniali relicta aboleatur. Secundam sententiam tenet Suarez, & Valques tertiam, quam etiam amplectitur Cardinalis de Lugo in tract. de mysterio Incarnationis, disp. 5. sect. 7. ubi tria asserit, & probat.

1. Dicit, supposito quod purus homo justus pro sua culpa veniali condignam Deo exhibeat satisfactionem, necessariam non esse Dei acceptationem, vel favorem superadditum, sed per ipsam satisfactionem condignam formaliter, & immediatè tolli maculam ex veniali relicta; quod contra Suarezem, hoc demonstrat argumento. Macula, ex peccato relicta, nihil aliud est, quam peccatum præteritum, moraliter perseverans in ordine ad hoc, quod Deus rationabiliter indignetur in hominem, perinde ac si homo actu peccaret. Quæ moralis perseverantia fundatur in actu præterito, nec sufficienter compensato, nec condonato, ut faceret ipse Suarez. Ergo posita condonatione Dei, vel sufficienti compensatione ex parte hominis, peccatum præteritum hoc ipso formaliter, & immediatè definit moraliter permanere in ordine ad hoc, quod, &c. cum hoc ipso formaliter & immediatè definat fundamentum moralis illius permanentiæ. Ergo hoc ipso formaliter, & immediatè tollitur macula ex peccato relicta. Ex his autem

Sic adhuc argumentat. Peccatum habituale est peccatum præteritum, non condonatum, nec sufficienter compensatum. Posita autem sufficienti compensatione, non manet peccatum præteritum, non compensatum sufficienter. Ergo eo ipso non manet peccatum habituale, adeoque tollitur macula, ex peccato relicta, quæ in peccato habituali consistit.

Dicit 2. probabilius videri, quod purus homo justus possit condignè satisfacere pro peccato veniali proprio, quia licet veniale peccatum sit aliquis of-

fensa Dei, eo ipso quod est tantum levis offensæ, tanti non æstimanda est, ut debuerint homines ab ea deterreri per poenam æternam, & satisfaciendi impotentiam, sed sufficienter ab ea deterrentur per poenam temporalem acerbissimam, & per difficilem valde satisfactionem condignam.

Neque obstat quod peccatum veniale sit offensæ Dei infiniti: cum enim sit levis offensæ, non ita propter infinitam Dei excellentiam crescit in æstimatione prudentum, ut non possit adæquari per condignam satisfactionem puri hominis, quia juxta leges amicitiae est, ut levis offensæ, quæ etiam inter amicos sunt inevitabiles, possint etiam obsequiis compensari & tolli, quantumcumque digna sit persona, quæ leviter offenditur. Ergo licet ratione divinæ Majestatis condigna pro peccato veniali satisfactio difficilior sit, non tamen omnino impossibilis est homini puro.

Dicit denique 3. Licet purus homo justus possit utcumque, & difficultè satisfacere condignè pro sua culpa veniali, de facto tamen credere se, quod saltem regulariter non tollatur peccatum veniale sine gratuita Dei condonatione, & remissione, quamvis antecedit satisfactio aliqua nostra saltem de congruo; quod probat eo quod Scriptura & Patres de peccatis in universum loquentes, nunquam dicant, ea tolli per nostram solutionem, sed per Dei misericordiam, & condonationem. Pro quo

Laudat Joannem Apostolum epist. 1. c. 1. ubi postquam dixit: *Si dixerimus, quoniam peccatum non habemus, ipsi nos seducimus, & veritas in nobis non est*, quo loco manifestè loquitur de venialibus, quæ certissimum est reperi in omnibus nobis; statim de iisdem subjungit: *Si confiteamur peccata nostra (per veram penitentiam) fidelis est, & justus, ut remittat nobis peccata nostra*. Ecce post penitentiam de venialibus consequitur remissio. Ergo penitentia nostra non tollit condignè, & sufficienter se sola maculam peccati venialis.

Præterea, omnis debiti remissionem petimus, & pro omnium peccatorum remissione gratias agimus Deo. Ergo credibile est Deum non expectare nostram condignam satisfactionem, sed posita congrua per penitentiam & detestationem satisfactione, condonare offensam venialem.

Non obstantibus his, quæ pro possibilitate condignæ compensationis peccati venialis allata sunt, prima sententia negans purum hominem justum satisfacere posse de condigno pro culpa sua veniali, videtur nobis multum probabilis, & pro ea sic adhuc argumentari possumus. Malitia peccati venialis propter infinitam excellentiam Dei, cujus est offensæ, major est malitia offensæ levis creaturarum excellentiorum, & excellentiorum in infinitum. Ergo propter eandem infinitam Dei excellentiam, ad condignam sui compensationem exigit satisfactionem majorem condigna satisfactione exhibenda pro offensæ levi creaturarum excellentiorum, & excellentiorum in infinitum, adeoque exigit satisfactionem superantem condignas satisfactiones pro levi offensæ creaturarum exhibendas, majores ac majores, & difficiliore ac difficiliore in infinitum. Atqui talis satisfactio est secundum quid infinita, & superiori quodam ordine, ad quem nulla puri hominis æstus & Deo grati satisfactio videtur posse pertingere. Ergo peccatum veniale propter infinitam Dei excellentiam, licet cum leviter tantum offendat, videtur ad condignam sui compensationem exigere satisfactionem, puri hominis æstus & Deo grati, vires omnes superantem. Quod

Confirmari potest ex eo, quod observat & probat Cardinalis de Lugo, nempe ex eo, quod Scriptura & Patres, de peccatis in universum loquentes, nunquam dicant, peccata nostra etiam venialia, tolli per nostram solutionem, sed solum dicant tolli per Dei misericordiam & condonationem: hoc enim videtur esse signum sufficiens, quod in hominibus justis peccata venialia nunquam per condignam satisfactionem

satisfactionem, sed semper per liberalem Dei condonationem tollantur, quoad reatum culpæ scilicet; unde videtur sufficienter colligi posse, condignam pro peccato veniali satisfactionem homini puro, quantumlibet iusto, impossibilem esse; nam si possibilis esset, quidni aliquando, imò sæpe à Deo exigere, & expectare; certè exigi, & expectari, non parum expediret, ne apud homines peccatum veniale vilesceret, atque ut ab illo efficacius detererentur.

Ad hoc, quod laudatus Author dicit, juxta leges amicitiae esse, ut leves offensæ, quæ etiam inter amicos sunt inevitabiles, possint etiam obsequiis compensari & tolli, quantumcumque digna sit persona, quæ leviter offenditur, & juxta leges amicitiae esse, ut quantumcumque digna sit persona, quæ leviter offenditur, leves offensæ vel tolli possint per condignam satisfactionem, ab offensore exhibitam, vel si non possunt, exhibita ab offensore aliqui & congrua satisfactione, liberaliter condonentur ab eo, qui offensus est. Unde non expectata condigna satisfactione pro levibus offensis, quia hominibus quantumlibet iustis impossibile est, Deus aliqui satisfactione congrua, per poenitentiam & detestationem offensæ levis à iusto facta, contentus, offensam levem liberaliter ac misericorditer condonat.

At inquit contra rationem supra à nobis allatam, Licet malitia peccati venialis major sit malitia offensæ levis creaturarum excellentiorum & excellentiorum in infinitum, ad condignam tamen sui punitionem non exigit poenam infinitam secundum quid, & quæ sit in superiori quodam ordine, ad quem pertingere non possint poenæ majores & majores in infinitum, exsolvendæ pro offensa levi creaturarum excellentiorum & excellentiorum in infinitum. Ergo nec ad condignam sui compensationem exigit satisfactionem infinitam secundum quid, & quæ sit in eo ordine, ad quem pertingere non possint condignæ satisfactiones, majores & majores in infinitum, exhibendæ pro offensa levi creaturarum, &c.

R. neg. ant. & dico, peccatum veniale non solum ad condignam sui punitionem exigere poenam secundum quid infinitam, & quæ sit in eo ordine, ad quem, &c. sed etiam re ipsa tali poenâ multari: nam poenâ purgatorii, quæ ex duplici constat, poenâ scilicet sensus acerbissima, seu poenâ ignis, & poenâ damni, faciliè superat poenâ majores & majores in infinitum, exsolvendæ pro offensa levi creaturarum excellentiorum & excellentiorum in infinitum, ex quo ratio, à nobis supra allata, validè confirmatur. Nam

Sic adhuc argumentor. Peccatum veniale, licet Deum offendar leviter tantum, propter infinitam Dei excellentiam, ad condignam sui punitionem exigit poenam secundum quid infinitam, & quæ sit superioris ordinis, &c. Ergo similiter, licet Deum offendar leviter tantum, propter infinitam Dei excellentiam, ad condignam sui compensationem exigit satisfactionem infinitam secundum quid, & superantem condignas satisfactiones, majores ac majores, & difficiliore ac difficiliore, exhibendas pro offensa levi creaturarum excellentiorum & excellentiorum in infinitum. Atqui talis satisfactio videtur impossibilis omni homini puro, seu omni homini, qui non est simul Deus & homo. Ergo, &c.

Quare manus faciliè damus primæ sententiæ; nec solum peccatum mortale, sed etiam veniale in homine puro quolibet absolutam parere impotentiam condignè satisfaciendi Deo offenso, faciliè credimus. Ex his porro apparet, quanti etiam levis offensa Dei faciendâ sit, quantique nostra referat eam vitare, quandoquidem, quantumcumque à nobis pro illa exhibita satisfactione, integrum Deo jus manet semper nobis propter illam indignandi.

S. II.

Purus homo, quantumlibet iustus & Deo gratus, de condigno satisfacere non potest pro peccato mortali alieno.

Prob. ex Patribus, paragrapho superiore laudatis, qui cum ad condignam pro peccato mortali satisfactionem, ab homine exhibendam, asserunt necessariam fuisse incarnationem personæ divinæ, dicunt, vel saltem manifestè supponunt, impossibilem fuisse homini puro, quantumvis iusto, talem satisfactionem. Ratio autem ex dictis superiore paragrapho faciliè sumitur: sicut enim peccatum mortale, quamvis finitam simpliciter malitiam habeat, quia tamen graviter offendit personam infinitæ simplicitatis dignitatis & excellentiæ, pro condigna sui punitione exigit poenam, majorem omni poenâ secundum intensiorem & durationem finitam, quantumlibet acerbâ & diuturnâ, qualis est poenâ acerbissima, infinita secundum durationem: ita ad condignam sui compensationem exigit satisfactionem majorem omni satisfactione, à creatura pura exhibita, quantumcumque magna sit & diuturna. Talis autem satisfactio hominis puri quantumvis iusti vires omnes excedere videtur.

Item sicut peccatum mortale, licet finitæ simpliciter sit malitia, quia tamen est offensa gravis Dei infinitè simpliciter digni & excellentis, ad condignam sui punitionem exigit poenam, superantem poenâs alias graviores ac graviores in infinitum, exsolvendâs pro offensa gravi creaturarum digniorum & digniorum in infinitum; ita propter eandem rationem, ad condignam sui compensationem exigit satisfactionem, superantem condignas alias satisfactiones, majores ac majores in infinitum, exhibendas pro offensa gravi creaturarum digniorum, &c. Atqui talis satisfactio videtur omnino impossibilis homini puro, quantumvis iustus sit & Deo gratus. Ergo, &c.

Confirmatur. Quia recta hominum gubernatio requirit, ut homines à peccato mortali, quo Deus offenditur graviter, deterreantur, quantum meretur infinita Dei dignitas: recta enim hominum gubernatio exigit, ut homines eo magis deterreantur ab offensa gravi, quod dignior est & excellentior persona, quæ graviter offenditur. Atqui ad hoc ut homines à peccato mortali deterreantur, quantum meretur infinita Dei dignitas & excellentia, requiritur, secundum prudentem æstimationem, non solum ut peccantibus mortaliter imponatur poenâ secundum quid infinita, & superioris ordinis, ad quem nullæ aliæ poenæ finiti temporis & durationis, quantumlibet acerbæ & diuturnæ, pertingere unquam possint; sed etiam pro condigna peccati mortalis compensatione exigatur satisfactio infinita secundum quid, & superioris ordinis, ad quem nulla pertingere possit obsequiorum, à pura creatura exhibitorum, multitudo, magnitudo, & diuturnitas. Ergo ad rectam hominum gubernationem requiritur, ut peccatum mortale pariat non solum dignitatem poenæ acerbissimæ & æternæ, sed etiam absolutam in omni pura creatura impotentiam exhibendi condignam pro illo satisfactionem: ita ut Deus quantumcumque satisfactio, à quacumque pura creatura exhibita, maneat nihilominus rationabiliter insensus ei, à quo graviter offensus est.

Obj. Actus charitatis elicitus à puro homine, iusto & Deo grato, est condigna satisfactio pro peccato mortali. Ergo, &c. Neg. ant. Probabit. Actus charitatis, à persona grata, & ad statum adoptionis elevata elicitus, tam Deo placet, quàm ei displicet peccatum mortale. Ergo, &c. R. neg. ant. Ratio negandi est, quia longè minus est in æstimatione morali, vilissimam creaturam amare Deum, eique tot titulis debitam exhibere subjectionem, quàm illum inhonorare, & contemnere peccatum mortaliter: unde Deus longè minoris æstimat actum chari-

charitatis, à pura creatura elicited, in eo eoque sibi minus complacet in ordine ad laudem & præmium, quàm peccatum mortale æstimat, illudque averfatur in ordine ad indignandum peccatori.

Dices. In iis circumstantiis, in quibus urget præceptum charitatis, Deus tantum amat charitatis actum, quantum odit omissionem ejus mortalem. *R.* hoc verum esse eo sensu, quod tunc Deus tam intense velit, actum charitatis poni, quàm intense averfatur peccatum mortale, in ejus omissione situm; at non idcirco tantum facit actum charitatis, si ponatur, quanti, si non ponatur, omissionem ejus mortalem facit in ordine ad imputabilitatem, & ad indignationem.

Dices. Per actum charitatis tantum redditur Deo, quantum ei ablatum est per peccatum mortale: nam per peccatum mortale ablata est à Deo ratio finis ultimi, & per actum charitatis restituitur. Ergo per actum charitatis condignè satisficit Deo pro peccato mortali. *R.* dato ant. negando conf. Nam reddendo totum, quod ablatum est, reparatur quidem jus lætum, sed non satisficit ad æqualitatem pro injuria illata, nec pro contemptu in inferenda injuria admisso, pro quo tamen sibi ad æqualitatem satisfieri persona offensa rationabiliter exigit: unde tamdiu manet infensa rationabiliter, quandiu satisfactio secundum prudentem æstimationem æqualis non exhibetur ab offensore, vel ab alio, qui pro offensore satisficit.

Dices. Actus charitatis tantum honorat Deum, quantum inhonoratur per peccatum mortale. Ergo, &c. *R.* neg. ant. & dico actum charitatis longè minoris esse æstimabilitatis in ordine ad honorandum Deum, quàm peccatum mortale in ordine ad illum inhonorandum: nam honor, qui per actum charitatis à pura creatura exhibetur Deo, æstimatur ex dignitate absoluta creaturæ honorantis, juxta illud: Honor est in honorante, non verè ex dignitate Dei, quem honorat: unde honor ille, qui per actum charitatis à pura creatura exhibetur Deo, non crescit ex dignitate Dei, è contra verò ex ea decrefcit: honor enim à persona finite dignitatis exhibitus personæ digniori, hoc ipso minoris est æstimationis, quod personæ digniori exhibetur; & eò minoris est æstimationis, quamvis non secundum proportionem geometricam, quod persona dignior, quæ honoratur, dignitate & excellentia superat personam honorantem.

E contra inhonoratio Dei, quæ fit per peccatum mortale, æstimatur ex infinita Dei dignitate, licet habita ratione malitiæ actus, per quem Deus inhonoratur: unde inhonoratio Dei, quæ fit per peccatum mortale, crescit ex infinita simpliciter dignitate Dei, habita tamen ratione malitiæ peccati mortalis, quæ cum fit simpliciter finita, impedit, ne inhonoratio, per peccatum mortale facta, sit infinita simpliciter; sed non impedit, ne sit infinita secundum quid, propter infinitam Dei excellentiam, & in superiori quodam ordine inhonoratio, ad quem pertingere non possunt inhonoratioes creaturarum excellentiorum & excellentiorum in infinitum. Cum itaque inhonoratio Dei, per peccatum mortale facta, sit infinita secundum quid in sua ratione, honor verò, qui à puro homine justo exhibetur per actum charitatis, non ita fit secundum quid infinitus in ratione honoris; falsum est, quod Deus tantum honoretur à puro homine justo per hunc actum, quantum per peccatum mortale inhonoratur.

Dices. Actus charitatis, à puro homine justo elicited, habet vim satisfaciendi secundum quid infinitam. Ergo potest esse condigna satisfactio pro peccato mortali. *R.* neg. ant. Nam si habet vim satisfaciendi secundum quid infinitam, vel habet à bonitate sua morali, aut à dignitate absoluta hominis iusti à quo elicited, vel ab utraque simul. Neutrum dici potest: moralis enim bonitas actus charitatis, & dignitas absoluta hominis iusti, sicut & complexum ex utraque simul, sunt aliquid finitum simpliciter, &

finitæ simpliciter æstimationis: unde non possunt efficere, nisi finitam omnino vim satisfaciendi.

At inquit. Vis satisfaciendi, quam habet actus charitatis, est infinita secundum quid, propter infinitam dignitatem Dei, qui per actum charitatis diligitur. *R.* neg. Itaque actus charitatis, in ratione dilectionis, habet infinitam secundum quid excellentiam propter infinitam Dei dignitatem; quia sub hac ratione crescit ex dignitate Dei, qui diligitur: nam amor ille excellentior est, quo amatur objectum excellentius: at non similiter valorem habet in ratione satisfactionis infinitum secundum quid, propter infinitam dignitatem Dei quem diligit, quia sub hac ratione non crescit, sed è contra decrefcit ex infinita dignitate Dei: nam secundum prudentem æstimationem, omnis satisfactio, à persona inferioris dignitatis exhibita, decrefcit propter excessum dignitatis in persona cui exhibetur: unde eadem satisfactio, quæ secundum prudentem æstimationem gravis est, & sufficiens respectu personæ minùs excellentis, potest esse, secundum eandem æstimationem, & sæpe est levis, ac insufficientis respectu personæ excellentioris.

Obj. iterum. Purus homo iustus potest de condigno mereri gratiam sanctificantem alteri. *R.* posse, non quidem de lege ordinaria, sed de potentia absoluta, mereri de condigno gratiam sanctificantem alteri non iusto: at nequidem de potentia absoluta de condigno mereri potest gratiam sanctificantem alteri iniusto & peccatori, quia nequidem de potentia absoluta mereri potest de condigno remissionem peccati mortalis.

At inquit. Actus charitatis à puro homine justo elicited, habet vim merendi de condigno infinitam secundum quid: habet enim vim merendi de condigno visionem beatificam, quæ est præmium secundum quid infinitum, cum superet bona naturalia, majora & majora in infinitum. Ergo vim habet sufficientem ad merendum de condigno remissionem peccati mortalis. *R.* neg. conf. Itaque actus charitatis, à puro homine justo productus, vim habet merendi de condigno infinitam secundum quid, relatè ad aliquod præmium, putà relatè ad visionem beatificam: at non habet relatè ad aliud, nempe ad remissionem peccati mortalis, aut etiam probabilissimè venialis.

Ratio disparitatis est, quia vis merendi actus charitatis relatè ad visionem beatificam, & alia hujusmodi præmia, æstimatur ad incrementum non solum ex dignitate personæ præmiandæ, sed etiam ex dignitate personæ præmiantis: unde non solum crescit ex dignitate personæ præmiandæ, sed etiam ex præmiantis dignitate, quæ cum fit simpliciter infinita, facit ut vis illa merendi de condigno, quam habet actus charitatis, ab homine justo elicited, sit infinita secundum quid, adeoque æqualis præmio secundum quid infinito, & superioris ordinis, quod est visio beatifica. At relatè ad præmium remissionis peccati, vis merendi, quam habet actus charitatis, ab homine justo elicited, non ad incrementum, sed ad decrementum æstimatur ex infinita simpliciter dignitate Dei præmiantis: unde cum vis illa non crescat, sed è contra decrefcit ex Dei dignitate, nec est, nec potest esse propter illam ullo modo infinita.

Quæres. utrum purus homo iustus possit condignè satisfacere pro peccato veniali alieno?

R. Posse, in sententia eorum, qui affirmant purum hominem iustum posse condignè satisfacere pro peccato veniali proprio; at non posse in sententia aliorum, qui negant.

§. III.

Quamvis merita Christi habuerint tantum bonitatem moralem finitam, quodlibet tamen habuit valorem ad merendum & satisfaciendum infinitum simpliciter.

Prima pars, nempe quod merita Christi habuerint tantum bonitatem moralem finitam. *Prob.* Quia merita Christi fuerunt actus Christi, ut hominis. Sed actus Christi, ut hominis, habebant entitatem

rem finitam; & Christus, ut homo, diligebat Deum finito modo, ac finito modo tendebat in honestatem virtutum, quarum actus exercebat. Ergo merita Christi habebant finitam simpliciter laudabilitatem & decentiam, & absolute poterat habere maiorem. Ergo, &c.

Secunda pars, nempe quod meritum Christi quodlibet valorem habuerit ad merendum infinitum simpliciter. *Prob.* Quia ille actus habet valorem ad merendum simpliciter infinitum, cujus valor adequari non potest per premia finita, maiora & maiora in infinitum. Atqui actus quilibet Christi meritorius talem habuit valorem. Ergo, &c. Major patet ex terminis.

Prob. minor. Actus Christi quilibet meritorius meruit, in actu primo scilicet, aliquid in ratione premii magnum respectivè ad dignitatem personæ præmiantis, & dignitatem personæ præmiandæ. Sed premia finita, maiora & maiora in infinitum, non sunt aliquid magnum, sed tantum aliquid parvum in æstimatione morali, respectivè ad dignitatem personæ divinæ præmiantis, & dignitatem personæ, divinæ præmiandæ.

Et verò persona divina, premia finita, maiora ac maiora in infinitum, tribuens personæ divinæ merenti, non tribuit aliquid majoris momenti, secundum prudentem æstimationem respectivè ad dignitatem utriusque, quam si supremus aliquis monarcha, subdito suo sibi consanguineo, propter excellens aliquid obsequium ab eo præstitum, nucem, vel pomum retribuere. Ergo actus Christi quilibet in actu primo meruit aliquid in ratione premii majus, quam premia finita, maiora ac maiora in infinitum, adeoque cujuslibet actus Christi valor premiis finitis majoribus ac maioribus in infinitum, major est, illisque adequari nunquam potest. Ergo, &c. Sed ut hæc melius intelligas, hæc sequentia accipe.

1. Quilibet actus ordinis supernaturalis, liberè à persona Deo grata elicitus ex motivo charitatis, meretur ex se magnum premium, ut per se clarum est; & ita quilibet actus ordinis supernaturalis, à Christo viatore liberè elicitus, ex se premium magnum merebatur.

2. Magnitudo premii, quod ex se meretur actus ordinis supernaturalis, taxatur, secundum prudentem æstimationem, ex dignitate personæ præmiantis, & dignitate personæ præmiandæ; atque ita magnitudo premii, quod ex se merebatur quilibet Christi viatoris actus supernaturalis ordinis, æstimanda fuit ex dignitate personæ divinæ præmiantis, & personæ divinæ præmiandæ.

3. Et ita complexum ex dignitate personæ præmiantis, & dignitate personæ præmiandæ, quod erat adequata mensura magnitudinis premii, quo dignus fuit quilibet Christi viatoris actus supernaturalis ordinis, erat ex utraque parte infinitum simpliciter, atque adeò illam præmi magnitudinem simpliciter infinitabat.

4. Et sic complexum ex dignitate personæ præmiantis, & dignitate personæ præmiandæ, se habebat per modum formæ cuiusdam morales, moraliter intrinsecè efficientis quemlibet actum Christi meritorium, eique tribuentis effectum formalem, nempe infinitum simpliciter valorem ad merendum.

5. Et ita quilibet actus Christi meritorius valorem ad merendum habebat infinitum simpliciter; habebat, inquam, formaliter à solo complexo ex dignitate personæ divinæ præmiantis, & dignitate personæ divinæ præmiandæ; dispositivè verò à propria bonitate & laudabilitate morali, vi cuius habebat ut valorem illum accipere posset ab utraque dignitate simpliciter infinita, personæ divinæ scilicet præmiantis, & personæ divinæ præmiandæ, quatenus ab illa habebat ut mereretur aliquid in ratione premii magnum relatè ad dignitatem utramque.

Tertia pars, nempe quod etiam quodlibet Christi meritum habuerit valorem ad satisfaciendum simpliciter infinitum, *prob.* 1. ex dictis. Quilibet actus Chri-

sti meritorius valorem habuit ad condignè merendum quodlibet premium excogitabile in qualibet hypotesi possibili. Ergo valorem habuit ad condignè merendam offensarum Dei plurium ac plurium, & graviorum ac graviorum in infinitum condonationem. Atqui hoc ipso quod quilibet actus Christi meritorius valorem illum habuit, non potuit non habere simul valorem condignè satisfaciendi pro offensis Dei pluribus ac pluribus, & gravioribus ac gravioribus in infinitum, ut consideranti facillè patet. Ergo, &c.

2. Ille actus habet valorem ad satisfaciendum infinitum simpliciter, cujus valor adequari non potest ulla condonatione offensarum, seu cuius valor non potest adequari condonatione offensarum plurium ac plurium, & graviorum ac graviorum in infinitum. Atqui talem habuit valorem quilibet actus Christi meritorius. Ergo, &c. Major patet. *Prob. min.* Quilibet actus Christi meritorius valorem ad satisfaciendum habuit magnum respectivè ad dignitatem personæ Christi satisfaciendæ. Atqui valor ad satisfaciendum, quem posset adequare & exhaustire certa condonatio offensarum, non esset, secundum prudentem æstimationem, magnus respectivè ad dignitatem personæ Christi satisfaciendæ. Ergo, &c.

Confirm. Longè plus est, secundum prudentem æstimationem, Deum submittere se ad satisfaciendum Deo pro offensa, quam Deum offendi à creatura plus & plus, & gravius ac gravius in infinitum. Item longè plus obsequium quatumcumque, à Deo exhibitum Deo in compensationem offensæ, valet, secundum prudentem æstimationem, ad honorandum Deum, quam valeant ad eum inhonorandum offensæ creaturarum plures ac plures, & graviores ac graviores in infinitum. Ergo quodlibet obsequium Christi plus valebat ad Deum condignè placandum, quam creaturarum offensæ plures ac plures, & graviores ac graviores in infinitum, valent ad eum offendendum; atque sic vel unum quantumcumque Christi obsequium valebat ad extinguendum jus indignandi ortum Deo ex offensis pluribus ac pluribus, & gravioribus ac gravioribus in infinitum; ita ut illo exhibitio, & in compensationem absque ulla limitatione acceptato, eo ipso Deus desisteret esse rationabiliter infensus propter offensas etiam plures ac plures, & graviores ac graviores in infinitum. Ergo, &c. Sed pro his observa, quæ sequuntur.

1. Obsequium, quod personæ offensæ in recompensationem exhibetur à persona digna, aliquem habet valorem ad satisfaciendum, non solum ex dignitate absoluta personæ, per illud sese ad satisfaciendum submittentis, sed etiam, & à fortiori, ex eius dignitate respectiva, si quam habet. Dignitatem autem respectivam habere dicitur persona satisfaciens, si dignitas ejus, etiam collata cum dignitate personæ cui satisficit, retinet totam suam æstimabilitatem, aut saltem aliquid illius.

2. Valor ille rectè æstimatur ex dignitate respectiva personæ sese per obsequium submittentis ad satisfaciendum: nam revera idem obsequium eò plus ad satisfaciendum valet, quò persona, illud exhibens, maiorem habet dignitatem respectivè ad personam placandam, seu quò personæ, obsequium exhibentis, dignitas absoluta plus æstimabilitatis retinet, etiam collata cum dignitate personæ placandæ.

3. Dignitas tum absoluta, tum respectiva personæ Christi sese ad satisfaciendum submittentis, est infinitæ simpliciter æstimabilitatis, adeoque valor cujuslibet obsequii, à Christo sed ad satisfaciendum submittentem exhibiti, habet mensuram simpliciter infinitam, à qua proinde infinitatur simpliciter.

4. Et sic dignitas Christi, obsequium aliquod in recompensationem illatæ Deo injuriæ exhibentis, se habet per modum cuiusdam formæ morales, moraliter intrinsecè obsequium exhibitum efficientis, eique tribuentis effectum formalem, nempe valorem ad satisfaciendum simpliciter infinitum.

5. Quod-

3. Quodlibet itaque obsequium, in offensarum recompensationem à Christo præstitum, vim ad abolenda peccata simpliciter infinitam habuit formaliter, 1. In ratione satisfactionis, à dignitate personæ Christi ad satisfaciendum se submittentis. 2. In ratione meriti à dignitate personæ divinæ præmiantis, & dignitate personæ divinæ præmiandæ, dispositivè verò utrumque à propria bonitate, & excellentia morali.

§. IV.

Proponuntur objectiones contra præcedentem paragraphum, & solvuntur.

Obj. 1. Valor, quem satisfactio exhibita accipit à persona satisfaciens, decrescit ex dignitate personæ offensæ, cui fit satisfactio. Ergo taxari non potest ex sola dignitate personæ satisfaciens. *R.* Vel persona satisfaciens habet dignitatem respectivam, seu, quod idem est, dignitatem habet etiam relatè ad dignitatem personæ offensæ, vel non habet. Si primum, vel habet æqualem dignitati personæ offensæ, & tunc valor, quem dat satisfactio quam exhibet, nullatenus ex dignitate personæ offensæ decrescit: vel habet inæqualem & inferiorem, & tunc valor quem dat satisfactio quam exhibet, decrescit quidem ex dignitate personæ offensæ, sed tantum decrescit secundum excessum, quo dignitas personæ offensæ dignitatem satisfaciens superat. unde consequitur valorem satisfactionis, resultantem ex persona satisfaciens, dignitatem respectivam habente, rectè æstimari ex sola dignitate respectiva personæ satisfaciens.

Quòd si persona satisfaciens non habet dignitatem respectivam, sed tantum absolutam, ut quilibet homo iustus, qui propter gratiam sanctificantem, dignitatem habet in se, & absolute magnam, quæ tamen comparatè ad dignitatem Dei nulla est in æstimatione morali; tunc valor, quem exhibita satisfactio accipit à persona satisfaciens, decrescit ex dignitate personæ offensæ, sed quasi temperata, & modificata per dignitatem absolutam personæ exhibentis satisfactioem, & ipsius satisfactiois bonitatem moralem; ita ut persona satisfaciens perungere possit ad satisfactioem, quæ fit alicujus momenti, etiam respectivè ad dignitatem personæ offensæ, licet nunquam possit attingere satisfactioem, quæ in morali æstimatione sit respectivè ad dignitatem illam magnam, adedque nunquam possit attingere satisfactioem, quæ sit condigna offensæ gravis compensatio.

Obj. 2. Si valor meritorum Christi crescebat ex dignitate personæ, 1. Inter puros homines, qui majorem habet gratiam sanctificantem, plus meretur, cæteris paribus; nam majorem habet dignitatem. 2. Aliquando homo magis iustus, plus merebitur opere aliquo minimo virtutis, quam homo minus iustus, eximio aliquo actu charitatis, vel martyrii. 3. Quilibet homo, per actum v.g. charitatis in statu justitiæ elicito, merebitur plus & plus in infinitum; tum quia quælibet pars intensiva gratiæ, actum meritorium præcedentis, influet in illum valoris aliquid, & aliunde partes illæ sunt plures & plures in infinitum: tum quia iustus, eodem instanti quo meretur, accipit augmentum gratiæ, proindeque fit justior. Ergo actus ejus, propter augmentum illud plus meretur, adedque meretur novum gratiæ augmentum, propter quod adhuc plus meretur, sicque meretur tertium augmentum, & ita deinceps in infinitum.

R. ad 1. part. seq. Concedendo. Nam major dignitas confert operi majorem vim merendi, in quo dignitas personæ reddit opus considerabile secundum prudentem æstimationem. *Ad 2. R.* Toties homo magis iustus, plus meretur opere minimo virtutis, quam minus iustus eximio aliquo virtutis actu, quoties hominis magis iusti sanctitas plus superat sanctitatem minus iusti, quam eximii operis exerciti à minus iusto, excellentia & bonitas moralis superat bonitatem moralem operis minimi, à magis iusto exerciti; quòd certè non nisi rarissime potest contingere.

Ad 3. R. neg. Ad 1. prob. R. quamlibet quidem partem intensivam gratiæ præcedentis actum, valoris aliquid in eum influere: at gratia actum præcedens, non habet partes intensivas, plures & plures in infinitum, æquales, sed inæquales, & minores ac minores in infinitum, quæ proinde omnes simul non nisi finitum aliquid faciunt, adedque omnes simul non nisi finitum valorem conferre possunt actui. *Ad 2. prob. R.* valorem operis peti ex dignitate operantis, quæ antecedit opus ipsum, & præmium ejus; nullatenus verò ex ea quæ subsequitur: nam cum excessus dignitatis subsequens sit præmium operis, valorem ejus non auget, sed exhaurit.

Obj. 3. Ex nobis, valor simpliciter infinitus ad merendum & satisfaciendum, quem habet quodlibet Christi meritum, est aliquid increatum. Ergo est aliquid existens ab æterno; quod est absurdum. *R.* valorem illum esse aliquid increatum, non simpliciter, sed cum addito, seu esse aliquid increatum, habens se per modum formæ moralis, moraliter intrinsecè afficientis, non ab æterno, sed in tempore, actum aliquem, in tempore tantum existentem. Unde nego conf.

Obj. 4. Si merita Christi fuerunt infinita simpliciter, tam Deo placuerunt, quam ipsa divinitas. Absurdum consequens. Ergo, &c. *R. neg. seq. maj.* Quia, 1. merita Christi simpliciter infinita fuerunt per participationem tantum, nempe tantum per moralem dignitatis personæ Christi communicationem: divinitas verò est infinita simpliciter per essentiam. Unde 2. merita Christi fuerunt simpliciter infinita, non per se, sed per aliquid distinctum, ipsis moraliter communicatum: divinitas verò est infinita simpliciter per se, & ex proprio fundo. 3. Merita Christi fuerunt infinita simpliciter in aliquo tantum genere, nempe in genere valoris ad merendum & satisfaciendum: nam de cætero finitam entitatem & finitam bonitatem moralem habuerunt: divinitas verò est infinita simpliciter in omni genere perfectionis. Divinitas igitur omnibus Christi meritis infinite excellentior & amabilior est, adedque infinite magis à Deo diligitur.

Obj. 5. Si singula Christi merita valorem habuerunt simpliciter infinitum ad merendum & satisfaciendum, Christus tam poterat satisfacere per unum, quam per omnia simul, nec plus satisfacere poterat per omnia simul, quam per unum. Absurdum conf. Ergo, &c. *R.* Christus potuit tam intensivè satisfacere per unum meritum, quam per omnia simul, licet non tam extensivè; nec potuit plus intensivè satisfacere per omnia merita simul, quam per unum, licet potuerit plus extensivè.

Observa tamen, Christum reipsa non satisfacisse pro peccatis hominum, nisi per omnia sua merita simul, ac præcipue per suam passionem & mortem: tum quia Christus non voluit singula sua merita ad hanc satisfactioem sufficere, tum quia Deus noluit, ad hunc effectum acceptare singula. Unde ad humani generis cum Deo reconciliationem, necessaria fuerunt omnia Christi opera meritoria, per mortem ejus consummata. Porro hoc convenientissimum fuit, 1. Ut nobis magis appareret peccati gravitas. 2. Ut charitas Dei & Christi erga nos magis eluceret. 3. Ne vilesceret nobis redemptio nostra, si perficeretur unico aliquo facili opere Christi.

Itaque singula Christi merita vim habuerunt satisfaciendi condignè, imò plus quam condignè, pro peccatis hominum, nec tamen singula satisfecerunt, quia singula totam vim suam non exeruerunt; vel, si vis, quia singula vim suam infinitam finitè tantum exeruerunt, scilicet secundum mensuram ordinationis Christi, & acceptationis Dei, à quibus vis meritoria & satisfactoria meritorum Christi quoad exercitum dependebat, & à quibus proinde quasi temperata & modificata est meritorum Christi activitas.

Obj. 6. In sententia nostra, quodlibet Christi meritum omnipotentiam divinam exhaurire potest. *R.* hoc esse

esse falsum: quia si quodlibet Christi meritum mereri potest plus & plus in infinitum, majora & majora in infinitum, potest quoque Deus dare plus & plus in infinitum, majora & majora in infinitum: nec potest excogitari primum aliquod, quo digna sint merita Christi, & quod meritis Christi non possit à Deo retribui. Certè quantumcumque meritum Christi valor, non est nisi ad primum aliquod possibile: non enim meritum esse potest rei impossibilis. Ergo quantumcumque sit meritum Christi valor, non est nisi ad aliquid, quod à Deo retribui potest.

Obj. 7. Si quodlibet meritum Christi habuit valorem ad satisfaciendum simpliciter infinitum, plus exactum est à Christo, quam pro peccatis hominum deberetur. Sed hoc iustitiæ divinae repugnat. Ergo, &c. *R. neg. min.* Quia 1. satisfactio æqualis pro peccato mortali, est impossibilis: nam satisfactio æqualis pro peccato mortali, esset satisfactio simpliciter finita, sed infinita secundum quid, & ejus ordinis, ad quem satisfactioes plures ac plures, & majores ac majores in infinitum, à pura creatura etiam Deo grata exhibere, pertingere non possent. Talis autem satisfactio impossibilis est; quia qui pro peccato mortali satisfactionem aliquam exhibere possit, alius non est supra puram creaturam Deo grata, nisi Deus homo, vel Deus angelus; & satisfactio omnis à Deo homine vel à Deo angelo exhibita, non potest non esse infinita simpliciter, propter dignitatem personæ satisfaciētis simpliciter infinitam. Cum itaque æqualis pro peccato mortali satisfactio possibilis non sit, vel Deus non potuit pro peccato mortali exigere, nisi satisfactionem imperfectam, & de se insufficientem, quod dici non debet; vel potuit exigere plus quam conditionem & superabundantem.

2. Quamvis non possit nisi iniuste exigere satisfactio major ab ipso offensore, potest nihilominus absque iniustitia exigere ab eo qui non est offensor, & se ad satisfaciendum offert loco offensoris: nam persona offensa potest sine ulla injuria non acceptare quamlibet satisfactionem, ab eo oblata, & velle retinere jus ad indignandum, donec sibi ab ipso offensore condigne satisfiat; sicut potest velle, ut offensor ipse poenam luat, & non alius, etiam quando alius offert se ad luendam majorem, quam ab offensore debeatur pro offensa.

3. Quidquid à Christo exactum est ad nostram cum Deo reconciliationem, non ab invito, sed à volente & offerente exactum est: volenti autem injuria non fit.

4. Nec defuerunt gravissimæ causæ exigendi, ne v.g. vilesceret nobis redemptio nostra, si uno vel altero facili opere Christi perficeretur; vel ne minoris fieret à nobis, quam par est, peccati gravitas.

Obj. 8. Si merita Christi habuerunt valorem ad merendum & satisfaciendum infinitum simpliciter, meruerunt & satisfecerunt independentem ab omni promissione & acceptatione divina. Falsum conf. Ergo, &c. *R. neg. seq. maj. 1.* itaque, merita Christi non meruerunt ullum primum sine determinata promissione præmii, à Deo facta: nam secluso pacto, nemo tenetur rem suam dare exhibenti pretium, vel obsequium æquivalens, aut etiam majus. Adde quod aliunde Christi merita Deo debita erant, nullamque ex eis Deus utilitatem percipiebat.

2. Merita Christi non satisfecerunt sine acceptatione divina: potuit enim Deus velle, ut reus ipse satisfaceret, & ita manere rationabiliter inensus reo, quantumcumque satisfactione à Christo oblata; maxime cum opera Christi satisfactoria alio titulo, nempe titulo supremi dominii, exigere potuerit.

Quantumcumque igitur satisfactiones Christi acceptabiles fuerint, licetque de se fuerint infinite dignæ quæ acceptarentur, seclusa tamen divina promissione explicita, vel implicita, Deus illas pro redemptione nostra non necessariò, sed liberè accepit: Dixi, seclusa divina promissione, &c. Nam promissione illa acceptandi supposita, Deus nos potuit illas non acceptare; tunc enim ad eas acceptandas necessitatus fuit ex fidelitate in servandis promissis,

& ex constantia in decretis non mutandis. Dixi adhuc, explicita, vel implicita: satis enim fuit promissio implicita, inclusa in decreto ordinante incarnationem ad perfectam hominum redemptionem.

Obj. 9. Christus merebatur, & satisfaciebat ut homo. Ergo merita Christi habuerunt tantum valorem finitum. *R.* Christus merebatur & satisfaciebat, non ut homo simpliciter, sed ut homo Deus. Merebatur & satisfaciebat ut homo, per to, ut reduplicando principium quo: merebatur & satisfaciebat ut Deus, per to, ut reduplicando principium quod: nam persona Verbi verè ac physice per suam humanitatem, ut instrumentum conjunctum, adeoque ut principium quo, actus meritorios & satisfactorios efficiebat, & recipiebat ipsa ut principium quod eosque sic efficiendo & recipiendo, infinite simpliciter dignificabat.

Obj. ultimo. Merita Christi accipiebant valorem suum à persona Verbi, dependenter ab unione hypostatica, quæ finita est. Ergo tantum valorem finitum accipiebant. *R. disting. ant.* Merita Christi accipiebant valorem suum à persona Verbi, dependenter ab unione hypostatica, ut pura conditione sine qua non, C. ant. Dependenter ab unione hypostatica, ut causa partiali, vel dispositione temperante & modificante activitatem dignitatis personæ, N. ant. & conf. Itaque supposita unione hypostatica humanitatis cum Verbo, actus meritorii humanitatis erant propriè ac physice ac actus Verbi, & Verbum erat propriè ac physice principium quod illorum actuum, sicque unio hypostatica non impedivit, sed è contra adjuvit moralem refusionem totius dignitatis Verbi in illos actus.

§. V.

Christus potuit satisfacere condigne, & plus quam condigne pro peccato originali, & aliis peccatis mortalibus hominum.

P. Rob. ex dictis parag. 3. & 4. Nam, ut probatum est, quodlibet Christi meritum valorem habuit ad merendum & satisfaciendum simpliciter infinitum; ita ut vel per unicum obsequium quantumcumque, Christus potuerit condigne, & plus quam condigne satisfacere pro peccatis mortalibus pluribus ac pluribus, & gravioribus ac gravioribus in infinitum. Ergo à fortiori Christus potuit condigne, & plus quam condigne satisfacere pro peccato originali, & aliis hominum peccatis, cum sint numero finita.

Confirm. Quia valet ab actu ad potentiam: sed Christus re ipsa pro peccato originali, & aliis peccatis hominum satisfecit de condigno, & plus quam de condigno. Ergo, &c. *Prob. min. & 1.* quidem quod Christus satisfecerit pro &c. *Prob. ex Scriptura:* nam dicitur Apocalip. cap. 5. *Redemisti nos Deo in sanguine tuo ex omni tribu, & lingua, & populo, & natione.* Et 1. Joan. cap. 2. *Ipse est propitiatio pro peccatis nostris; non pro nostris autem tantum, sed etiam pro totius mundi.* Et ad Titum c. 2. *Dedit semetipsum pro nobis, ut nos redimeret ab omni iniquitate, & mundaret sibi populum, &c.* Scripturæ consonant Patres, pro quibus omnibus unus esto sanctus Leo serm. 12. de passione Domini, ubi ait: *Quia ergo primi hominis universa posteritas uno simul vulnere sauciata corruerat, nec ulla sanctorum merita conditionem poterant illate mortis evincere: venit è caelo medicus singularis Cum ea de propagine unus existeret, in quo diabolus, quod suum diceret, non haberet ... dum in eum sauit, quem sub peccati lege non tenuit, jus impie damnationis amisit: effusio enim pro iniustus sanguinis iusti tam potens fuit ad privilegium, tam dives ad pretium, ut si universitas captivorum in redemptorem suum crederet, nullum tyrannica vincula retinerent.*

2. Quod Christus de condigno, & plusquam de condigno satisfecerit pro peccato originali, &c. *Prob. 1.* ex Scriptura: nam Rom. cap. 5. dicitur: *Non sicut delictum, & donum: si enim unius delicto multi mortui sunt, multo magis gratia Dei & donum in gra-*

gratia unius hominis Jesu Christi in plures abundavit. Quibus verbis Apostolus comparat vim peccati originalis ad nocendum, cum valore meritorum Christi ad sanandum, & hunc illi longè anteponit.

3. Ex Patribus, pro quibus omnibus hic erunt Chrysostomus homilia 10. ad Romanos, ubi hæc habet: Si unius peccatum peremit omnes, multo certè magis unius gratia servare poterit. Postea ostendit (Apostolus) non illud modo peccatum per gratiam extinctum, sed & reliqua omnia; nec ipsa tantum peccata esse extincta, sed & iustitiam datam, atque adeo Christum non modo tantum iussisse, quantum leserat Adam, sed & multo magis, ac multo plenius. Et Augustinus sermone de tempore 114. Hodie, inquit, Dominus noster in statera crucis pretium nostra salutis appendit, & una morte universum mundum, sicut omnium conditor, ita omnium reparator absolvit. Indubitanter enim credamus, quod totum mundum redemit, qui plus dedit, quam totus mundus valeret: meritum enim redemptionis mercedis dignitas insignis pretii supergressa est. Sed ex occasione data

Observa, quamvis Christus pro peccato originali, & aliis hominum peccatis Patri obtulerit satisfactionem non modo condignam, sed etiam superabundantem, hanc tamen satisfactionem non prodesse, nisi iis, quibus applicatur, & quantum applicatur per media à Christo, vel à Deo instituta; hinc nullo modo prodest infantibus, in utero materno morientibus, quia nullo modo eis applicatur: è contra tantum prodest, quantum potest, iis qui cum debita dispositione baptizantur, vel martyrio coronantur, quia per baptismum & martyrium perfectè applicatur ad abolendam pœnam omnem, peccato debitam: per alia verò media ordinariè non applicatur perfectè, sed imperfectè tantum, quia per alia media ordinariè applicatur tantum ad mutandam pœnam æternam in temporalem, vel graviolem in leviolem.

Ratio horum est, jam insinuata, quia Pater æternus accepit quidem pro omnibus hominibus satisfactionem Christi quantum ad actum primum, seu quantum ad sufficientiam; at non illam acceptat in actu secundo, & quantum ad effectus, nisi juxta modum, quo per diversa media applicatur hominibus, & Christus ipse non aliter voluit, à Patre acceptari, & hominibus prodesse satisfactionem suam: quare mirum non est, quod ab iis, quibus non applicatur perfectè satisfactio Christi, alia satisfactio exigatur; quod non est contra rationem condignæ satisfactionis, nec inde sequitur, debiti jam soluti exigi solutionem.

COROLLARIUM.

Incarnatio necessaria fuit ad redimendum genus humanum per condignam satisfactionem, ab homine exhibendam.

Sequitur ex dictis hæcenus, ex quibus sic breviter argumentor. Nulla pura creatura condignè satisfacere potuit pro peccato mortali, etiam unico, sive proprio, sive alieno: Christus verò de condigno, & plus quam de condigno satisfacere potuit etiam per unum quantumcumque obsequium pro peccatis mortalibus pluribus ac pluribus, & gravioribus ac gravioribus in infinitum. Ergo, &c. Dixi porrò, per condignam satisfactionem ab homine exhibendam: nam incarnatio necessaria non fuit ad redimendum genus humanum per condignam satisfactionem præcisè, quia Verbum potuit genus humanum redimere per satisfactionem condignam, non humanam, sed angelicam naturam assumendo, quamquam non tam convenienter potuerit.

ARTICULUS III.

Utrum incarnatio facta tantum fuerit ad redimendum genus humanum.

NOta. Hic non queritur, quid Deus circa incarnationem potuerit decernere, vel an aliud, &

quod decretum habuisset, si præsens non haberet; cum enim de eare nihil revelatum sit, nihil de eare nisi divinando dici potest. Agitur ergo de decreto, quod Deus habet; & queritur, quale fuerit circa incarnationem, quantum colligi potest ex certa, vel saltem magis probabili revelatione: utrum scilicet Deus per illud decretum incarnationem voluerit ante prævisionem omnis peccati; ita ut facta esset incarnatio, etiamsi homo non peccasset; an verò per illud decretum voluerit Deus incarnationem post peccati prævisionem, & ad redimendum hominem, ita ut vi præsentis decreti Filius Dei non esset incarnatus, si homo non peccasset, & sic non indiguisset redemptione?

Circa hanc controversiam triplex est sententia. Prima docet incarnationem quoad substantiam decretam fuisse ante prævisionem peccati: licet quoad circumstantiam carnis mortalis & passibilis decreta non fuerit, nisi post peccati prævisionem; ita ut venisset Christus, quamvis non in carne mortali & passibili, etiamsi non peccasset homo, nec adeo redemptione indiguisset.

Secunda sententia, quæ est S. Thomæ, asserit incarnationem, etiam quoad substantiam, decretam non fuisse, nisi post peccati prævisionem, & ad ejus remedium: ita ut vi præsentis decreti Christus omnino non venisset, si homo non peccasset.

Tertia denique sententia vult incarnationem decretam fuisse ex duplici motivo totali, scilicet prius sui gratia, seu propter intrinsecam excellentiam, ante peccatum prævisum, abstrahendo à carne passibili vel impassibili; deinde iterum post peccati prævisionem ex affectu redimendi genus humanum, determinando carnem passibilem: quare secundum tertiam hanc sententiam, ita incarnatio etiam quoad substantiam facta est ad redimendum hominem lapsum, ut tamen facta esset, etiamsi homo non peccasset, nec redemptione opus habuisset. Sed cum secunda sententia, sit

§. I.

Incarnatio volita fuit à Deo tantum post prævisionem peccati, & ad redimendum genus humanum: ita ut vi præsentis decreti, Filius Dei incarnatus non esset, si genus humanum redemptione non indiguisset.

Prob. 1. ex Scriptura. Nam Joan. cap. 3. Christus ipse ait: Sic Deus dilexit mundum, ut Filium suum unigenitum daret: ut omnis, qui credit in eum, non pereat, sed habeat vitam æternam. Non enim misit Deus Filium suum in mundum, ut iudicet mundum, sed ut salvetur mundus per ipsum. Et cap. 10. idem sic loquitur: Ego veni, ut vitam habeant, & abundantius habeant. Et ad Galat. cap. 4. dicit Apostolus: Misit Deus Filium suum, factum ex muliere, factum sub lege; ut eos, qui sub lege erant, redimeret, ut adoptionem filiorum reciperemus. Idem asserit 1. ad Timoth. cap. 1. Fidelis sermo, inquit, & omni acceptione dignus: quod Christus Jesus venit in hunc mundum peccatores salvos facere. Ex his autem locis, & aliis similibus patet, Scripturam pro motivo incarnationis redemptionem hominis à peccato perpetuo assignare: gratis igitur omnino dicitur, incarnationem ab eo volitam fuisse propter motivum aliud, ita ut facta fuisset, etiamsi homo lapsus non esset, & sic non eguisset redemptione.

Hoc ratiocinium est Angelici Doctoris hic questione 1. art. 3. in O. Quidam, inquit, dicunt, quod etiamsi homo non peccasset, Dei Filius incarnatus fuisset. Alii verò contrarium asserunt, quorum assertioni magis assentiendum videtur: ea enim, quæ sola Dei voluntate proveniunt supra omne debitum creatura, nobis innotescere non possunt, nisi quatenus in Sacra Scriptura traduntur, per quam divina voluntas nobis innotescit. Unde cum in Sacra Scriptura ubique incarnationis ratio ex peccato primi hominis assignetur, convenientius dicitur, incarnationis opus ordinatum esse

esse à Deo in remedium contra peccatum, ita quod, peccato non existente, incarnatio non fuisset; quamvis potentia Dei ad hoc non limitetur; potuisset enim, etiam peccato non existente, Deus incarnari.

Prob. 2. Ex Patribus, Itane scilicet lib. 5. cap. 14. Si enim, inquit, non haberet caro salvari, nequaquam Verbum Dei caro factum esset.

Athanasio serm. 3. contra Arianos. Dominus, inquit, non habuit causam, ut esset Verbum, nisi quod Patris esset germen, & sapientia unigenita: cum tamen homo efficitur, tum causa substituitur, cur eum oporteat carnem gestare: necessitas quippe indigentiaque hominum anterior est, quam illius natiuitas, qua (necessitate) sublata, carnem non induisset, &c. Superius sic locutus erat: Deus ut bonus, & Pater Domini nostri, nostram vicem dolens... author fuit Filio suo, ut induto corpore humano, homo fieret... atque in eocorpore se ipsum offerens pro omnibus, omnes liberaret ab ignorantia deitatis, & corruptione.

Gregorio Nazianzeno in orat. 4. de Theologia, in qua sic ait. Quae autem humanitatis à Deo propter nos suscepta causa exit? Profecto ut nobis salus pararetur: quid enim aliud causa afferri possit?

Ambrosio lib. de incarn. dominicæ sacram. cap. 6. ubi hæc habet: Didicistis igitur, quia sacrificium de nostro obituit (Christus) nam quæ erat causa incarnationis, nisi ut caro, quæ peccaverat, per se redimeretur... Carnem assumpsit, ut spoliū carnis exuret, atque in semetipso & manibus diaboli crucifigeret, & trophea virtutis erigeret.

Augustino serm. 79. de verbis Apostoli. Nulla, inquit, causa fuit veniendi Christo Domino, nisi peccatores salvos facere. Tolle morbos, tolle vulnera, & nulla causa est medicina.

Cytillo Alexandrino in thesauro assertionem 24. Verbum Dei, inquit, non aliam ob causam factum est homo, quam ut omnia, quæ sua sunt, nostris infirmitatibus commiscens, ac veluti contemperans, humanam naturam confirmaret, atque ad suum ipsius robur traderet. Et in assertionem 15. sic ad mentem nostram aptissime loquitur: Adam primus homo factus est, dataque illi est à Deo via salutis; quæ quidem: divinum mandatum transgressus, misit, lapsusque est in interitum, provolutus in peccatum descendit in mortem. Aliam igitur viam nobis præmonstrari opus erat, quæ ad pristinum statum conscenderemus. Cui quidem præmonstrande cum nullus hominum par esset, ipsum Verbum Dei cum sit natura increatum, propter nos creatus homo....

Leone Magno serm. 3. de Pentecoste. Si homo, inquit, ad imaginem & similitudinem Dei factus, in suo honore natura mansisset, nec diaboli fraude deceptus, à longe sibi posita per concupiscentiam deviasset, Creator mundi creatura non fieret.

Et Gregorio magno in cap. 8. lib. 1. Regum. Nisi Adam, inquit, peccaret, Redemptorem nostrum carnem suscipere nostram non oporteret: non enim venit vocare iustos, sed peccatores ad penitentiam. Si ergo pro peccatoribus venit, si peccata deessent, cum venire non oporteret.

Patres igitur magno inter se consensu docent, Christum venisse, ut hominem lapsum erigeret, & sub peccati iugo positum ut libertatem afferret; quin imò nec Christum venturum fuisse, si homo peccaturus non fuisset, adeoque opus redemptione non habiturus. Quare Patribus aperte videntur repugnare ii, qui in prima, vel tertia sententia sunt.

§. II.

Solvuntur objectiones petite ex Scripturâ.

Obj. 1. Proverb. cap. 8. dicitur: Dominus possedit me in initio viarum suarum, antequam quidquam faceret à principio. Quæ verba à Patribus accipiuntur de sapientia incarnata, quamvis etiam de increata intelligantur. R. 1. verba illa non intelligi literaliter de sapientia incarnata, sicut nec de increata, sed de sapientia in genere, abstrahendo à creata &

increata; adeoque sensum esse: Deus ab æterno, & antequam quidquam decerneret, sapientissimus fuit, ac proinde omnia in tempore creanda decrevit ac præordinavit sapientissimè.

R. 2. Verba illa commodè intelligi posse de sapientia increata, seu de Filio Dei, quem Pater æternus ab æterno per generationem æternam possedit.

R. 3. Verba illa intellecta de sapientia incarnata, seu de Christo, non aliud significare, quæ specialissimum amorem, quo Pater æternus ante realem mundi productionem, & ab æterno Christum profectus est, omniaque ad ejus gloriam ordinavit. R. 4. locum illum apud septuaginta Interpretes sic haberi: Dominus creavit me in initio viarum suarum ad opera sua; quæ lectione admitta locus de sapientia incarnata intellectus, solum significat Christum secundum humanitatem creatum esse, ut esset electis via ad beatitudinem, ad quam ipse ante omnes prædestinatus fuit.

Obj. 2. Ephesiorum c. 1. dicitur: Elegit nos in ipso ante mundi constitutionem. Quorum verborum sensus est: Propter Christum jam voluit elegit nos, antequam decerneret creationem mundi. R. neg. hunc esse hujus loci sensum. Sensus itaque est: Deus propter Christi merita absoluta futura, & absolute prævisa elegit nos, antequam fieret mundus, hoc est, ab æterno. Pro quo

Nota. Deus absolute prævidit lapsum Adami absolute futurum. Lapsum Adami absolute præviso, ad humani generis redemptionem decrevit Christum, & ejus merita prædefinit. Merita Christi prædefinita, & absolute futura, absolute prævidit. Propter merita Christi absolute prævisa, certos homines elegit ad gloriam, & electos ad gratiam prædestinavit. Hæc est Apostoli doctrina.

Obj. 3. Hebræorum cap. 2. v. 10. dicitur, propter Christum omnia esse facta, adeoque propter Christum omnia fuisse decreta, & sic Christum à Deo decretum fuisse, antequam decerneret mundi creationem. R. neg. Verba Apostoli sunt: Decebat eum, propter quem omnia, & per quem omnia, qui multos filios in gloriam adduxerat (hoc est, per Christum adducere decreverat) auctorem salutis eorum (Christum) per passionem consummare. Ubi per to eum intelligitur Pater æternus, ad quem proinde, non verò ad Christum, pertinent verba illa, propter quem omnia, & per quem omnia.

Obj. 4. Colossensium cap. 1. dicitur de Christo: In ipso condita sunt universa in celis, & in terra... omnia per ipsum, & in ipso creata sunt, & ipse est ante omnes. R. breviter, hæc omnia dici quidem de Christo, sed de eo dici, ut Deus est, non verò ut est homo.

Obj. 5. 1. Corinthiorum cap. 3. dicitur: Omnia vestra sunt; vos autem Christi; Christus autem Dei. Ergo Deus decrevit immediate Christum propter gloriam suam, deinde propter Christum electos, denique propter electos cætera omnia. R. neg. conseq. Hujus igitur loci sensus est: Omnia ordinantur ad vestram utilitatem. Vos verò estis membra mystica Christi, sicut Christus ipse, quatenus homo, est Dei, quasi capitis ac Domini, creatura & possessio.

Obj. 6. hæc Christi verba apud Joannem cap. 17. Et nunc clarifica me tu Pater apud te ipsum claritate, quam habui priusquam mundus esset apud te (hoc est, priusquam mundus à te esset decretus.) R. neg. hanc interpretationem, & post hæc verba, Priusquam mundus esset, virgulam poni debere, & sensum esse; Pater, fac ut in cælo, quantum fieri potest, mihi ut homini communicetur gloria, quam ut Deus habui apud te ante mundi creationem, & ab æterno.

Obj. denique hæc verba Ecclesiastici cap. 24. Ego (sapientia) ex ore Altissimi prodivi, primogenita ante omnem creaturam. Ad solutionem Nota. Verbum, primogenitus, per hebraïsmum solet in Scriptura significare aliquid in suo genere præstantissimum, ut cum dicitur, primogenita mors, hoc est, mors fœtissima, vel, primogeniti pauperum, hoc est, pauperissimi.

periri. R. itaque. Supposito, quod verba laudata de sapientia incarnata intelligi debeant; vel dicuntur de Christo, ut est homo, & sensus est, quod creaturis omnibus longè antecellat; vel de eo dicuntur, ut est Deus; & sensus est, quod ab aeterno genitus fuerit, & antequam produceretur ulla creatura.

Dices. Scriptura significat, Christum fuisse à Deo decretum, ut ducem, & pastorem ovium, hoc est, Angelorum & hominum, ut mediatorem vitæ spiritualis, hoc est, gratiæ & gloriæ, ut sponsum Ecclesiæ, quæ homines & Angelos comprehendit. Atqui ratio ducis, pastoris, &c. est aliquid de se planè independens à peccato, & ejus prævisione, potuitque proinde prius intendi, & expectari à Deo, quam homo prævideretur esse peccaturus. Ergo revera, &c.

R. Christum potuisse quidem à Deo ut ducem, & pastorem ovium, ut sponsum Ecclesiæ, ut mediatorem vitæ supernaturalis præcisè ac simpliciter decretum independenter à prævisione peccati; at verò non potuisse independenter à peccato prævisio decerni ut ducem, & pastorem hominum lapsorum, ut mediatorem vitæ supernaturalis reparandæ, ut sponsum Ecclesiæ, quam sanguine suo acquireret, & pro qua se ipsum traderet, ut sanctificaret & mundaret illam, &c. Hoc autem secundo modo, non primo, Christus decretus est, ut probavimus ex Scriptura, & Patribus, & hoc secundo modo prius decretus est, ut Angelorum dux & pastor, ut caput supra omnem Ecclesiam, hoc est, ut supremus hominum & Angelorum Monarcha.

§. III.

Solvuntur objectiones petite ex Patrum auctoritate.

Obj. 1. Sanctum Irenæum, apud Cardinalem de Lugo, & alios Auctores, sic loquentem: Cum præxisteret salvans, oportebat, quod & salvaretur, fieri, ut non vacuum sit salvans. R. Irenæum loqui de Christo ut Deo, seu de ipso Verbo, existente ab æterno, quod erat salvans in actu primo, id est, potens salvare in natura assumpta: unde Deus moveri potuit ad permittendum hominis lapsum, aliàs fortasse non permissurus, si homo lapsus reparari non posset per Verbum hominem factum. Itaque juxta sanctum Irenæum, cum ab æterno existeret Verbum, quod hominem lapsum salvare posset assumendo naturam humanam, Deus convenienter permittere potuit, & permisit, hominem labi, ut ex hominis lapsu, Verbo daretur occasio carnem assumendi, & hominem lapsum salvandi, quia inde maxima Deo gloria, plurimaque & maxima ipsi homini emolumenta profluxura erant.

Obj. 2. Cyrillum Alexandrinum in thesauro, assertione 15. sic loquentem: Idcirco quæ ipsum decet faciens (Deus) non quando nos facti sumus, tunc primum de nobis deliberat; verum etiam antequam fieret terra, & ante secula rerum nostrarum successus & eventus prænotat; & ante secula fundavit Filium suum, quantum ad suam prænotionem attinet, ut nos super eum edificati, resurgamus in incorruptionem, quia alioquin per prævaricationem in interitum & corruptionem incideramus. R. Cyrillum hic aperte nostrum esse: nihil enim aliud vult, quam Christum fuisse præordinatum, & præparatum in providentia divina, antequam existeret mundus, & nos in tempore peccarem, ut adveniente postea lapsu nostro in tempore, jam esset nobis præparata reparatio.

Christum autem sic præparatum fuisse post absolutam lapsum nostri prævisionem, clare dicit S. Doctor; sic enim continuò prosequitur: Sciebat enim, nos per peccatum morituros, & propter inobedientiam nostram, in sepulchro terra cubituros, atque audituros; Terra es, & in terram reverteris. Cum autem quæ ex te nostra erant, etiam ab æterno præcogitavi omnium nostrum conditor & creator, prævidi, atque præfinit eum, qui propter nos & pro nobis homo futurus

esset, hoc est, Verbum suum, ut initium viarum, & fundamentum reperitur instaurata in ipso humane nature ad incorruptionem.

Idem luculenter docet dialogo 5. de sancta Trinitate circa medium, ubi ait: Dicam enim aliquid, haud multum decori in præsentiarum sollicitus, quod necessitas ita postulat, hominum lapsibus, ac nostris peccatis maximam habeat gratiam unigenitus: sciat verò occasionem sibi fuisse gloria illius deifica humanitatis peccata: nisi enim peccasset, non factus fuisset nostri similis (naturam scilicet nostram assumendo) & nisi factus esset nostri similis, neque crucem sustinisset, ac nisi mortuus esset, neque nobis, & sanctis Angelis adorandus esset.

Nec dic, S. Cyrillum aliud non velle, quam Christum venturum non fuisse in carne passibili & mortali, si homo peccaturus non fuisset; adeoque Christum, ut venturum in carne passibili & mortali, à Deo decretum fuisse tantum post peccati prævisionem, quod non impedit, quominus simul independenter ab hac prævisione Christus decretus fuerit secundum substantiam, præcindendo à carne passibili vel impassibili, adeoque non impedit, quominus Christus adhuc venturus fuisset, etiamsi homo non fuisset peccaturus: nam contra est, quia talis distinctionis vestigium nullum apud S. Cyrillum aut Patres alios invenies.

Obj. 3. S. Augustinum 1. in libro de spiritu & anima cap. 9. ubi ait: Propterea Deus homo factus est, ut totum hominem in se beatificaret. Et lib. 1. de nuptiis cap. 21. ubi dicit conjugium etiam in statu innocentiae, si homo non peccasset, futurum fuisse sacramentum conjunctionis Christi cum Ecclesia. R. ad primum, Auctorem libri de spiritu & anima aliud esse ab Augustino: nam ut observat Bellarminus in libro de Scriptoribus Ecclesiasticis, Auctor ille citat Boetium, qui annis fere centum Augustino posterior est. Præterea, verba laudata nobis non obfunt: Deus enim finem hunc, scilicet ut hominem in se beatificaret, tam post prævisionem peccati, quam ante, potuit intendere. Ad 2. R. neg. Sanctus enim Augustinus loco citato dicit tantum, in statu innocentiae, etiamsi homo non peccasset, futurum fuisse conjugium, quod postea Apostolus vocavit magnum sacramentum in Christo & Ecclesia. Respondet, inquit, connubii sacramentum: De me ante peccatum dictum est in paradiso, Relinquet homo patrem, &c. quod magnum sacramentum dicit Apostolus in Christo & Ecclesia.

Nostrum autem esse S. Doctorem, jam supra probavimus, & adhuc demonstramus ex libro 1. de peccatorum meritis cap. 26. ubi hæc habet: Commodius esse arbitror, acervatim cogere, quæ occurrere poterint, vel quæ sufficere videbuntur, quibus appareat Dominum Jesum Christum non aliam ob causam in carne venisse, ac forma servi accepta factum obedientem usque ad mortem Crucis, nisi ut hac dispensatione misericordissima gratias omnes, quibus tanquam membris, in suo corpore constitutis, caput est, ad capeffendum regnum celorum vivificaret, salvos faceret, liberaret, redimeret, illuminaret, qui prius fuissent in peccatorum morte, &c.

§. IV.

Solvuntur objectiones petite ex ratione.

Obj. 1. Si Christus non fuit decretus, nisi post prævisionem peccati primi parentis, non fuit primus prædestinatus, & exemplar aliorum omnium hominum prædestinatorum. Falsum conf. Ergo, &c. R. neg. seq. maj. Licet itaque Christus decretus non fuerit ad existentiam, nisi post Adamum, & ejus peccatum absolute prævisum, nihilominus ante Adamum prædestinatus fuit ad gloriam: Deus enim Adamum ad gloriam non prædestinavit, nisi post prævisionem peccati illius, & prædestinationem Christi Salvatoris, ac meritum ejus, propter quæ prædestinita, & absolute prævisa, Adamum ad gloriam elegit, eique gratias cum

cum affectione gloriæ infallibiliter connexas præparavit: quare Adamus in tempore propter merita Christi Salvatoris absolute futura, & absolute prævisa, accepit gloriam & omnem suam gratiam, etiam illam quam habuit ante peccatum, non quidem ut primò datam, sed ut poenitenti redditam; sub quo tantum respectu effectus fuit electionis & prædestinationis. Quòd si Christus prædestinatus fuit ad gloriam ante Adamum, à fortiori fuit ante omnes Adami posteros, quos Deus elegit, seu quos ante prævisionem omnis proprii meriti, absolute & efficaciter voluit consequi gloriam: nam qui ex Adami posteris ad gloriam electi fuerunt, non electi fuerunt ante ipsum Adamum, sed vel simul cum illo, vel etiam post illum, posterioritate scilicet rationis.

At inquit. Si Adamus non peccasset, nullus hominum secundum nos, ex vi præsentis decreti prædestinatus fuisset: nam secundum nos, si Adamus non peccasset, Christus ex vi præsentis decreti non venisset. Ergo secundum nos, si Adamus non peccasset, nullus hominum salvatus fuisset; quod videtur absurdum. *R. dist. seq. ant.* Si Adamus non peccasset, nullus hominum secundum nos, ex vi præsentis decreti prædestinatus fuisset prædestinatione gratuita, & antecedente prævisionem absolutam omnis proprii meriti, quo modo electi omnes in præsentis statu sunt prædestinati. *C. seq. ant.* Prædestinatione remunerata, & supponente prævisionem meritum, ac perseverantiam in statu gratiæ. *N. ant. & consequ.*

Itaque secundum nos, præsentis decreto voluit Deus conditionatè quidem, sed seriò ac sincerè, ut Adamus, & omnes ejus posteris gloriam æternam consequerentur, si perseverarent in statu innocentiae: unde vi præsentis decreti, Adamum, & ejus posteros æterna gloria propter eorum merita, ac perseverantiam in statu innocentiae, absolute prævisa, coronare consequenter voluisset absolute & efficaciter, si reipsa in statu innocentiae; & bonorum operum exercitio perseveraturi fuissent. Jam verò si Adamus non peccasset, in statu innocentiae perseverasset, & eo perseverante, aliqui, imò multi ex ejus posteris, in illo statu perseverassent. Quare si Adamus peccaturus non fuisset, Deus ex vi præsentis decreti, Adamum, & multos ex ejus posteris ex absoluta meritum & perseverantiae prævisione, ad gloriam æternam ut mercedem prædestinasset, adeoque Adamus, & ex ejus posteris multi salvati fuissent.

Obj. 2. Adamus ante lapsum, gratiam habitualement & actualement, qua peccatum vitare, & in statu innocentiae perseverare posset, accepit propter merita Christi prædestinata, & absolute prævisa, juxta illud Apostoli Eph. c. 1. *Qui benedixit nos in omni benedictione spirituali in Christo.* Ergo necesse est, Christum cum suis meritis prædestinatum fuisse ante peccati prævisionem. *R. neg. ant.* Adamus enim gratiam habitualement & actualement, qua cum in statu innocentiae perseverare posset, si vellent, accepit ex mera Dei liberalitate: quanquam utramque post lapsum, propter merita Christi recuperaverit. Apostolus autem loco citato loquitur de Christo redemptore, unde intelligendus est de gratis, quæ post peccatum Adami absolute prævisum, misericorditer à Deo, intuitu meritum Christi jam absolute futurorum, præparatè fuerunt ipsi Adamo, & posteris ejus.

Dices. Si ita est, multò minùs Angeli gratiam ex meritis Christi acceperunt. Falsum conf. Ergo, &c. *R. neg. min.* Deus enim priùs Angelis gratiam, quæ peccatum vitare possent, præparavit, quàm peccatum malorum angelorum prævideret: priùs peccatum malorum angelorum prævidit, quàm prævideret peccatum Adami: peccatum enim angelicum fuit aliquo modo causa peccati Adami: priùs denique prævidit peccatum Adami, quàm decerneret Christum, & ejus merita. Priùs igitur, quàm decerneret Christum, & ejus merita, Angelis gratiam, quacum vitare peccatum, & in bono in quo creandi erant, perseverare possent, præparavit.

At inquit. Christus tam est caput Angelorum, quàm

Simonnet Theol. Tom. II.

hominum. Præterea, Angeli viatores habuerunt fidem Christi, & per illam sanctificati sunt.

R. ad primum. Christum etiam secundum humanitatem, esse quidem caput, non solum hominum, sed etiam Angelorum, sed cum aliquo discrimine: nam est caput hominum, & quoad exteriorem gubernationem, & quoad internum gratiæ influxum; Angelorum caput est, quoad exteriorem gubernationem, & excellentiam tantum.

R. ad secundum negando. Nam quòd Christus angelis viatoribus revelatus fuerit, neque ex Scriptura, neque ex Patribus colligitur: imò quamvis certum sit, aliquos ex Angelis sanctis incarnationis mysterium, antequam impleteretur, cognovisse, incertum omnino est an à principio beatitudinis cognoverint: multosque ex illis mysterium illud, etiam quoad substantiam, nonnisi postquam impletum est, cognovisse, videtur Apostolus significare, cum 1. ad Tim. cap. 3. de mysterio incarnationis ait: *Magnum est pietatis sacramentum, quod manifestatum est in carne, justificatum est in spiritu, apparuit Angelis, prædicatum est in gentibus.*

Obj. 3. Mysterium incarnationis revelatum fuit Adamo innocenti, in sopore illo de quo Genesi c. 2. dicitur: *Immisit ergo Dominus Deus soporem in Adam, cumque obdormisset, &c.* Ergo Incarnatio decreta fuit ante absolutam peccati prævisionem. *R. concessio antecedente,* quod tamen multi negant, negando consequentiam nam etiam si incarnatio nonnisi post peccatum Adami absolute prævisum, voluta fuerit, potuit tamen revelari. Adamo antequam peccaret: sicut enim absoluta peccati præscientia tempore prior fuit ipso peccato, licet fuerit posterior causalitate, ita revelatio incarnationis potuit tempore priùs existere, quàm existeret peccatum, licet ab eo & ejus absoluta prævisione dependeret.

At inquit. Si mysterium incarnationis revelatum fuit Adamo innocenti, Adamus innocens supernaturalem habuit fidem Christi, atque ita Adamus in statu innocentiae habuit aliquod augmentum gratiæ dependentem à Christo & meritis ejus; illud scilicet augmentum, quod meritis est per fidem Christi supernaturalem. Oportuit igitur Christum & ejus merita prædestinata fuisset ante prævisionem absolutam status innocentiae, & peccati. *R. Adamum fidem Christi supernaturalem eliciisse cum adjutorio gratiæ, ex mera Dei liberalitate accepta, & per fidem illam supernaturalem meritum esse gratiæ augmentum dependentem à Christo, non ut causa meritoria, sed tantum ut obiecto credito unde pro opposita sententia nihil sequitur.*

Obj. 4. Deus decrevit Christum propter gloriam suam extrinsecam. Ergo decrevit illum independentem ab absoluta prævisione peccati. *R. dist. ant.* Deus decrevit Christum propter gloriam suam extrinsecam præcisè, seu abstrahendo ab ea, ut tali vel tali modo procuranda, *N. ant.* Propter gloriam suam extrinsecam, ut procurandam per redemptionem humani generis, *C. ant.* Unde neg. conf.

Dices. Ergo Deus ordinavit Christum ad redemptionem humani generis. Sed hoc est inordinatum. *R. neg. hoc esse inordinatum.* Et verò, secundum adversarios, Deus ordinatè velle potuit, & voluit Christum ut passibilem, & infinita passionis ejus merita propter redemptionem humani generis. Quidni ergo etiam potuit ordinatè velle simpliciter Christum, seu velle Christum quoad substantiam, & omnia ejus merita propter eundem finem.

Dices. Si Deus simpliciter voluit Christum propter redemptionem humani generis, simpliciter voluit perfectius propter minùs perfectum. Sed hoc est inordinatum. Ergo, &c. *R. neg. min.* Ratio est, quia in iis, quæ liberum est velle, vel non velle, nec sunt inter se essentialiter subordinata, potest agens, absque omni inordinatione, simpliciter velle perfectius propter minùs perfectum: ita ut minùs perfectum sit tota ratio sufficienter movens ad volendum efficaciter perfectius. Deus autem, utpotè agens ad

L1 extra

extra liberrimum, & sibi sufficientissimum, potuit velle, vel non velle Christum pro arbitrio; & aliunde incarnatio, & humani generis redemption, non ita sunt inter se subordinatae, ut non possit utraque proximè ac per se conferre ad gloriam divinam extrinsecam. Quare Deus potuit, absque omni inordinatione, prius velle efficaciter redemptionem humani generis, ac deinde efficaciter velle Christum propter redemptionem illam, volitam propter gloriam divinam extrinsecam, primò & propter se intentam.

Dices. Si Deus simpliciter ordinavit Christum ad humani generis redemptionem, magis amavit purum hominem redimendum, quam Christum. *Resp.* Deus hominem purum redimendum, magis quam Christum amavit secundum quid, in quantum, vi praesentis decreti, prius voluit efficaciter redimere purum hominem, quam decrevit Christum existere: at Christum, magis quam purum hominem redimendum, amavit simpliciter, quia multò plus in Christo sibi complacuit, quam in puro homine redimendo, multò plura ei bona voluit, eumque multò plus fecit.

At inquires. Medium non potest plus amari, quam finis. *R.* medium non posse plus amari, quam finem, si ametur praecise propter bonitatem relativam, hoc est, si ametur praecise quatenus utile est ad finem ad quem ordinatur, obtinendum: at medium potest plus amari, & plus amatur, quam finis, si non solum propter bonitatem relativam ametur, sed etiam propter bonitatem absolutam, & bonitatem finis praestantior. Christus autem sic à Deo amatur propter bonitatem relativam, seu propter conducibilitatem, quam habet ad finem redemptionis hominum, ad quem ordinatur, & propter quem solum vi praesentis decreti proximè volitus est efficaciter, ut etiam ametur à Deo propter bonitatem absolutam, quae bonitati finis illius, ad quem ordinatur proximè, infinitè excellit; quamvis non sic propter bonitatem absolutam ametur, ut vi praesentis decreti, propter illam existeret, etiamsi homo redemptione non indigeret.

Obj. 5. Medium, propinquius fini generali operum divinorum, prius à Deo volitum est, quam medium remotius. Sed incarnatio est medium fini generali operum divinorum, nempe gloriae divinae extrinsecae, propinquius, quam redemptio hominum: incarnatio enim opus est longè praestantius hominum redemptione, & in eo perfectiones divinae multò magis relucet. Ergo, &c. *R.* dist. maj. Medium, fini generali operum divinorum propinquius in agentis intentione, prius à Deo, &c. C. maj. Propinquius dignitate & excellentia tantum, N. maj. Incarnatio autem est quidem medium, fini generali operum Dei propinquius dignitate & excellentia: at non est medium propinquius in intentione Dei, qui prius voluit efficaciter procurare gloriam suam extrinsecam per hominis redemptionem, quam vellet efficaciter incarnationem.

At inquires. Medium, propinquius dignitate & excellentia, ordinari non potest ad medium remotius. Ergo incarnatio ordinari non potuit ad hominis redemptionem; adeoque hominis redemptio non potuit esse prius in intentione Dei, quam incarnatio. *R.* medium, propinquius dignitate & excellentia, ordinari non posse ad medium remotius, quando media illa ita sunt inter se subordinata, ut remotius non possit, nisi mediante propinquiore, conferre ad finem: secus verò, si remotius tam per se & proximè ad finem conferre potest, quam propinquius, licet non possit tam perfectè: hominis autem redemptio tam potest per se & proximè ad gloriam Dei conferre, quam incarnatio, licet non tam perfectè possit.

Obj. 6. Si incarnatio non fuit volita, nisi post absolutam peccati praevisionem, est bonum occasionatum. Absurdum conf. Ergo, &c. *R.* incarnationem esse bonum occasionatum, non hoc sensu, quod sit bonum fortuitum, vel nonnisi alterius occasione vo-

libile, sed eo tantum sensu, quod sit bonum volitum tantum occasione alterius, nempe peccati absolute praevisi; in quo nullum est inconveniens.

At inquires. Si incarnatio non fuit volita à Deo, nisi occasione peccati, humanitas Christi gaudere potest de peccato. *R.* humanitatem Christi gaudere posse, non de peccato, quod secundum se fuit impedimentum incarnationis, sed de infinita Dei bonitate, qua sola permotus Deus, ex peccato absolute praeviso occasionem sumpsit volendi incarnationem.

At inquires. Prius à Deo intenditur bonum, quam permittatur malum, quod est occasio boni. Ergo Deus prius voluit incarnationem, quam vellet peccatum permittere, proindeque incarnatio ante absolutam peccati praevisionem volita fuit à Deo. *R.* neg. ant. Ad hoc enim, ut Deus malum permittere vellet, satis fuit, quod prius cognoverit bonum, cuius malum occasio esse poterat: nam hoc satis fuit, ut malum vellet permittere, nec ab eo permittendo deterreretur per illius odium.

Deus itaque voluit permittere peccatum, non ut ex eo sumeret occasionem ponendi incarnationem, prius volitam efficaciter; sed quia cognoscens bona, quibus peccatum occasionem dare poterat, vidit posse se convenienter illud permittere, nec ab eo permittendo per odium illius deterritus fuit, praesertim cum sibi complaceret in bonis illis, quibus occasionem dare poterat peccatum, atque imprimis circa incarnationem possibilem. Breviter. Deus voluit permittere peccatum, non ut esset Christus, sed quia poterat esse Christus, & per Christum in carne mortali & passibili venientem, poterat homo modo perfectissimo redimi, to quia, significante non causam motivam, sed merum removens prohibens.

Obj. 7. Intrinseca & absoluta Christi perfectio & excellentia, qua creata omnia superat, magisque valet ad potentiam, sapientiam & bonitatem divinam manifestandam, quam omnes purae creaturae simul sumptae, sufficienter Deum movere potuit. *R.* ita esse. At 1. Deus, qui sibi sufficientissimus est, & ad extra liberrimus, potuit non velle Christum propter intrinsecam illam & absolutam illius excellentiam, potuitque convenientissime illum velle efficaciter propter solam rationem redemptionis, ut sic magis misericordissimam suam erga nos charitatem commendaret. Sic autem re ipsa Christum voluisse, satis superque ostensum est ex Scriptura, & Patribus.

Obj. 8. Non est conveniens, dicere quod Christus non fuerit per se à Deo expetitus, sed tantum ex occasione peccati, atque ita quod tantum sit bonum ortum ex occasione mala & pudenda, quamque Deus voluisset non esse: unde consequenter Deus potius voluisset Christum non esse, quam esse. *R.* absolute quidem convenientius fuisse, quod Christus primò & efficaciter per se intenderetur à Deo; at Deus non tenetur ad convenientius absolute, sed solum ad conveniens. Conveniens autem, imò convenientissimum fuit, Christum primò & efficaciter intendi propter solam humani generis redemptionem, ut jam probatum est.

Addo, incarnationis primò & efficaciter propter solam hominis redemptionem decretam convenientiam, non minui ex eo quod idcirco sit bonum occasionatum, sive bonum ortum ex occasione mala & pudenda, & quam Deus nolle esse: peccatum enim fuit occasio purè per accidens incarnationis, nec ullo pacto Deum ad eam volendam movit; sed Deus, peccato absolute praeviso, ad decernendam incarnationem motus est sola sua misericordia, quae eo magis commendatur, magisque relucet, quia occasio peior fuit, magisque pudenda.

Obj. 9. Excellentia Christi multum detrahatur, cum negatur Christus per se intentus & expetitus fuisse, illique Angeli, quoad suam justificationem & glorificationem, & primi parentes, quoad suam justificationem in statu innocentiae, subtrahuntur. Ergo, &c. *R.* in nostra sententia nihil excellentiae Christi detrahi, sed solum ei subtrahi gloriam accidentalem aliquam,

quam, quam Deus noluit eum habere; in quo non est inconveniens. Et verò gloria accidentalis Christi tanta non est, quanta absolute potuit esse: nam v. gr. angeli mali redimi poterunt ex Christi meritis, & Deus potuit creare plures alios mundos, quibus Christus præficeret, pluresque alias creaturas, quæ ex meritis ejus redimerentur, vel saltem justificarentur, & glorificarentur: attamen negando malos angelos ex meritis Christi redemptos, aut plures mundos alios creatos esse, &c. nihil propterea detrahatur excellentiæ Christi, sed solum accidentalis, quam reipsa Deus noluit habere, gloria ei subtrahitur; quod inconveniens non est.

Præterea, Christus nihil in actu secundo meritis est, nisi per omnes actiones suas simul sumptas, & ejus passionem, ac morte consummatas, ut Christus ipse significat, Joan. cap. 12. cum ait: *Nisi granum frumenti cadens in terram mortuum fuerit, ipsum solum manet: si autem mortuum fuerit, multum fructum afferet*. Sed meruit omnem gloriam accidentalem, quam habet, vel habiturus est. Ergo omnem gloriam accidentalem, quam habet, vel habiturus est, debet passioni ac morti suæ, adeoque si causa fuit justificationis & glorificationis bonis angelis, & justificationis primis parentibus in statu innocentie, pro angelis beatis, & primis parentibus innocentibus passus, & mortuus est, quod est certò factum. Ergo, &c.

Obj. 10. Ex Trident. sess. 6. cap. 7. Christus est causa finalis nostræ justificationis, adeoque & prædestinationis nostræ, quæ nostræ justificationis causa est. Ergo Christus prius fuit in intentione Dei, quam hominum prædestinatio, ac proinde & prius quam peccatum Adami prævisum fuerit. *Resp.* Secundum Tridentini doctrinam, non Christum, sed gloriam ejus accidentalem esse causam finalem justificationis nostræ, quod verum est, licet Christus non nisi post absolutam peccati primi parentis prævisionem decretus fuerit. Deus itaque, prævisio Adami peccato, ex affectu efficaci redemptionis humani generis, nihil tamen statuendo in particulari circa homines redimendos, prædestinavit Christum & ejus merita, tum propter prædestinatio, & absolute prævisa Christi merita, efficaciter voluit in particulari justificationem iis omnibus, qui reipsa in tempore justificantur; voluit, inquam, propter gloriam suam, gloriam Christi, & justificandorum salutem, voluntate saltem conditionata intentam.

Obj. denique. Gloria animæ Christi majoris est dignitatis, magisque Deo amabilis, quam gloria omnium hominum, simul juncta. Ergo dicendum est, gloriam hanc Christi per se magis fuisse à Deo expectatam, quam gloriam hominum, potiusque ob Christi gloriam homines fuisse prædestinatos, quam Christum, propter gloriam hominum. Ergo, &c.

Resp. In sententia nostra, gloriam hominum affectu simplici & confusè volitam, prius in intentione Dei fuisse, quam Christum ipsum, ac proinde quam gloriam animæ illius. At gloria animæ Christi prius in intentione Dei fuit, quam hominum gloria efficaciter & distinctè volita, & gloria animæ Christi est causa finalis gloriæ hominum, efficaciter & distinctè volita; ad quod non requiritur, ut Christus cum suis meritis, ante absolutam prævisionem peccati Adami, decretus fuerit. Ad cujus rei intelligentiam, sit

§. V.

Traditur ordo divinarum decretorum, quantum ad præsentem materiam pertinet.

INter actus divinos non potest quidem esse prioritas & posterioritas secundum rem; cum sint ab invicem & ab essentia divina realiter indistincti, sintque ipsissima essentia, quæ se ipsa, nullo realiter superaddito, intelligit, & vult. At potest dari, & reverà datur inter actus divinos prioritas & posterioritas secundum rationem, cum fundamento in re, quia actus divini æquivalent pluribus actibus realiter distin-

Simonet Theol. Tom. II.

ctis, quorum alii ad existentiam aliorum, præsupponuntur, vel saltem quorum unius objectum præsupponitur objecto alterius.

1. Itaque scientia simplicis intelligentiæ prior est scientia media ratione objecti, quia prius est, actum aliquem creaturæ possibilem esse, quam esse futuribilem. Item scientia simplicis intelligentiæ prior est scientia media, ratione necessitatis; nam hæc contingens est, illa verò absolute necessaria. Item scientia simplicis intelligentiæ prior est scientia media in subsistendi consequentia: valet enim: Est scientia media: ergo & scientia simplicis intelligentiæ: at non valet vicissim: Est scientia simplicis intelligentiæ; ergo & scientia media.

2. Scientia simplicis intelligentiæ, & scientia media, priores sunt decretis circa res possibles, & actus liberos creaturarum: nam scientia simplicis intelligentiæ, & media, ad existentiam decretorum illorum prærequiruntur. Adde decretis illis priores esse ratione necessitatis, & in subsistendi consequentia, ut alibi explicatum est.

3. Decretum aliquod prius est aliqua prævisione absoluta, & aliqua prævisio absoluta prior est aliquo decreto: aliquod enim decretum prærequiritur ad existentiam alicujus prævisionis absolutæ. Sic decretum de producendo mundo, præsupponitur absolutæ prævisioni mundi: Deus enim mundum absolute prævidet, quia decrevit illum condere. Similiter aliqua prævisio absoluta prærequiritur ad existentiam alicujus decreti: sic prævisio absoluta impenitentiae finalis, decreto damnandi præsupponitur: Deus enim decrevit damnare Judam v. gr. quia prævidit absolute finalem impenitentiam Judæ. His præsuppositis, hunc actuum divinarum ordinem secundum diversa signa rationis conformiter ad Scripturam & Patres instituiamus.

1. Deus per scientiam simplicis intelligentiæ ab æterno cognovit omnia possible, omnesque modos, quibus se ipsum ad extra communicare, & gloriam suam extrinsecam procurare potest.

2. Similiter, per scientiam mediam ab æterno cognovit omnia futuribilia libera, seu quid qualibet creatura libera liberè ageret, si in talibus, vel talibus circumstantiis poneretur.

3. Decrevit hunc mundum producere, & in eo creare Angelos, ad statum supernaturalem elevaros, quorum alios ex pura benignitate ad gloriam, & ad gratias cum assecutione gloriæ infallibiliter connexas, prædestinavit; aliis verò sincerè quidem, sed ineffaciter gloriam voluit, & vi hujus voluntatis, gratias ad assequendam gloriam idoneas præparavit.

Item decrevit in hoc universo creare Adamum in statu innocentie, volendo illi sincerè, non tamen efficaciter perseverantiam in hoc statu, & beatitudinem supernaturalem, eique ex mera liberalitate præparando auxilia gratiæ, quibuscumque perseverare in statu innocentie, & perseverando, beatitudinem consequi posset. Voluit præterea primum illum hominem constituere caput morale cæterorum omnium ex hominibus possibili, qui ab eo postea per viam naturalem descensuri erant; voluit, inquam, constituere in ordine ad merendum vel demerendum omnibus statum innocentie, per observationem, vel transgressionem præcepti de non comedendo fructu scientiæ boni & mali: ita ut illi præceptum observasse, vel violasse, & ita justitiam originalem meruisse vel demeruisse censerentur, prout præceptum illud observasset, vel non observasset Adamus.

Porro Deus Adamum constituit caput morale aliorum hominum, per viam generationis naturalis ab eo descensurorum, voluntati illius, in ordine ad observationem, vel transgressionem præcepti, pro supremo suo in res omnes dominio, alligando voluntates, non horum determinatè ex hominibus possibili (nam Deus pro illo signo rationis, quo Adamum constituit caput morale generis humani, non cognovit, nec cognoscere potuit, quinam determi-

natè ex Adamo erant descensuri,) sed horum, vel illorum disjunctim ex omnibus possibilibus, ab eo prout tunc distinctè cognitis, prout hi vel illi postea ex Adamo descensuri erant seminaliter.

4. Per scientiam mediam præcians Deus Adamum, si in talibus circumstantiis sibi relinqueretur, peccaturum, seu præceptum de non comedendo fructu scientiæ boni & mali transgressurum, simulque per scientiam simplicis intelligentiæ prænoscentem Adamum, & genus humanum, cum eo lapsum, reparari posse per incarnationem, statuit Adamum sibi relinquere, seu speciale adiutorium, quo à lapsu præservaretur, ei non dare, & sic Adami peccatum, & in Adamo totius humani generis ruinam permittere.

5. Absolutè prævidit Deus Adamum peccaturum, & in eo, ut capite morali, peccaturos quotquot ab eo per generationem naturalem descensuri erant nondum tamen determinatè, & in particulari hos ab eo descensuros cognoscens, sed tantum disjunctim hos vel illos ex hominibus passibilibus, quos omnes distinctè, & in particulari cognoscebat.

6. Deus, præviso absolutè peccato, quod futurum erat Adami physicè, & posterorum ejus moraliter, cum debito in posteris contrahendi maculam peccati illius à primo instanti animationis, sola sua misericordia commotus, decrevit efficaciter redimere genus humanum, & quidem modo redemptionis perfectissimo, ad hunc finem decernendo Christum cum suis meritis, inter quæ præcipuum locum tenebat passionis ac mortis acceptio.

7. Christi decreti ad existentiam merita prædefinita, & quod in illis præcipuum erat, passionis ac mortis ad perfectam redemptionem hominum præordinatam acceptationem absolutè prævidit.

8. Propter merita Christi absolutè futura, & absolutè prævisa, decrevit ipsi Christo gloriam animæ & corporis, nominis exaltationem, & omnem gloriam accidentalem, quam habet, vel habiturus est, cum variis prerogativis, quibus gaudet, ut homo: quales sunt esse hominum prædestinatorum exemplar, legislatores, judices vivorum & mortuorum, angelorum & hominum caput, & Regem spiritualem Ecclesiæ, non verò quales sunt, esset Redemptorem, Mediatorem, & Sacerdotem: nam ad hæc Christus ante merita sua absolutè prævisa, & ex solo affectu redemptionis hominum, prædestinatus fuit.

9. Propter eadem Christi merita absolutè prævisa, ut causam meritoriam, & propter gloriam ejus accidentalem, ut causam finalem partialem, ex hominibus naturaliter ab Adamo descensuris, alios ad gloriam prædestinavit, eorum merita & perseverantiam finalem prædefiniit, eisque media congrua præparavit; aliis verò gloriam voluit sincerè quidem, sed non efficaciter, unde præparavit illis auxilia idonea tantum, & sufficientia, quorum simul abutium oecultas unâ & iustissimas ob causas permittere decrevit.

Porrò, quod hic observandum est, Deus nec statuit, nec statuere potuit pro eodem signo rationis, id quod re ipsa statuit ab æterno de singulis hominibus: sed primò statuit de Adamo, deinde de immediatè ejus posteris, & sic deinceps per sequentia rationis signa de aliis, atque aliis, quos absolutè futuros prævidere non potuit, priusquam statuisset de parentibus illorum, eisque auxilia decrevisset, à quibus dependebat electio conjugii, vel cœlibatus, ab eis facienda; longitudo vel brevitæ vitæ, & alia similia ad posterorum propagationem pertinentia: quare Deus ita ab æterno cognovit in particulari illos omnes, qui ex Adamo aliquando descensuri erant; vel sunt: ut tamen omnes non cognoverit pro eodem rationis signo, nec nisi postquam secundum diversa rationis signa statuit de singulis progenitoribus.

10. Secundum diversa signa rationis, prout de singulis hominibus statuit, electorum merita cum eorum perseverantia finali reprobos verò demerita, cum eorum finali impenitentia absolutè prævidit, & sic secundum diversa signa rationis, electis gloriam

per modum mercedis, reprobis verò supplicium æternum destinavit.

ARTICULUS IV.

Aliquot dubia, quæ supersunt, resolvuntur.

Quæres 1. Utrum Christus venerit in remedium solius peccati originalis? R. Christum venisse in remedium peccati originalis, & actualium, nec solum pro originali, sed etiam pro actualibus passum & mortuum esse.

Est de fide, & expressè asseritur in Scriptura. Nam 1. Joan. c. 1. dicitur: *Sanguis Jesu Christi Filii ejus emundat nos ab omni peccato.* Et ad Titum c. 2. *Dedit semetipsum pro nobis, ut nos redimeret ab omni iniquitate, & mundaret sibi populum acceptabilem, sectatorem bonorum operum.* Ratio est, quia Christus venit ut perfectus Redemptor & Salvator, atque ut nos ad vitam æternam perduceret, ut testatur ipse Joan. cap. 10. *Veni, inquit, ut vitam habeant, & abundantius habeant.* Ergo Christus vel venit ad tollenda omnia impedimenta vitæ æternæ. Non solum autem peccatum originale, sed etiam actualia, sunt impedimenta vitæ æternæ. Ergo, &c.

Quæres 2. Utrum Christus venerit principaliter in remedium peccati originalis, quam in remedium actualium?

R. affirmativè, cum S. Thomas hic qu. 1. art. 4. in O. ubi ait: *Tanto principalius ad alicujus peccati deletionem Christus venit quanto illud peccatum majus est. Dicitur autem aliquid majus dupliciter: uno modo intensivè, & per hunc modum majus est peccatum actuale, quam originale, quia plus habet de ratione voluntarii: alio modo dicitur aliquid majus extensivè, & hoc modo peccatum originale, per quod totum genus humanum inficitur: est majus quolibet peccato actuali, quod est proprium singularis persone; & quantum ad hoc, Christus principaliter venit ad tollendum originale peccatum, in quantum bonum gentis divinius & eminentius est, quam bonum unius.*

Hoc etiam suaderi potest, 1. ex Scriptura quæ peccato Adami præcipue opponit redemptionem factam per Christum, ut patet ex Apostolo 1. Cor. c. 15. ubi ait: *Quoniam quidem per hominem mors, & per hominem resurrectio mortuorum, & sicut in Adam omnes moriuntur, ita & in Christo omnes vivificabuntur.* 2. Ex Patribus qui simpliciter asserunt, Christum venisse, quia Adamus peccavit, vel etiam, Christum venturum non fuisse, si Adamus non peccasset, ut patet ex Articulo præcedenti §. 1.

Quæres 3. Utrum Christus, vi præsentis decreti, venturus fuisset, quamvis solum fuisset peccatum originale?

R. affirmativè, & probatur, 1. Quia quamvis solum fuisset peccatum originale, mansisset motivum primarium & principale incarnationis, adeoque mansisset motivum sufficienter & efficaciter Deum movens ad incarnationem, Ergo fuisset incarnatio. 2. Christus decretus fuit ratione prius, quam prævideretur, aut prævideri possent in particulari posterius Adami. Ergo Christus decretus fuit ratione prius, quam prævideretur, aut prævideri possent illa peccata actualia; imò priusquam prævideretur, aut prævideri posset peccatum originale, actu contractum à posteris Adami. Ergo Christus venisset, etiam si nulla essent peccata actualia; imò etiam si nulli ex posteris Adami contraherent actuale maculam peccati originalis, & ut Christus, vi præsentis decreti, veniret satis fuit Adamum peccasse, & ejus posteros in illo, debitumque proximum contraxisse habendi actuale peccati originalis maculam, à qua si præservari fuissent ex Christi meritis, ut præservari potuerunt, Christus non minis, ut Redemptor, & occasione lapsus generis humani, venisset, quam re ipsa venit.

At inquit. Cum Deus decrevit incarnationem, non

non prævidit absolutè peccata actualia in se, sed ea absolutè prævidit in radice, nempe in rebellionem concupiscentiæ, transfundenda in posteros Adami. R. ita esse: sed inde sequitur tantum incarnationem decretam esse non solum propter peccatum originale, sed etiam propter actualia impedienda, vel tollenda, adeoque Christum venisse non solum propter peccatum originale, sed etiam propter actualia impedienda, vel tollenda; quod verum est.

At inquit. Inde sequitur, incarnationem decretam esse, & Christum venisse tam principaliter propter peccata actualia tollenda vel impedienda, quam propter originale. R. neg. *Observa.* 1. Deus prævidit absolutè peccatum Adami, ut capitis morales posterorum, & in posteris debitum contrahendi peccati illius maculam, quæ secundum nos, ex parte consistit in rebellionem concupiscentiæ, ex qua necessariò necessitate morali secutura erant peccata actualia, nisi impediuntur. 2. Decevit Christum primariò quidem ad impediendam peccati originalis transfusionem, vel ad illud transfusum tollendum; secundariò verò ad impedienda, vel tollenda actualia, morali necessitate secutura ex concupiscentiæ rebellionem, si non impediuntur. 3. Ex meritis Christi absolutè prævisis auxilia idonea ad vitanda peccata actualia omnia hominibus præparavit, non pro uno & eodem signo rationis, sed pro aliis atque aliis, pro quibus alii atque alii homines determinatè extituri fuerunt.

Christus igitur ut perfectus Redemptor decretus fuit propter originale in se prævisum, & propter actualia in radice prævisa: decretus fuit primariò & principaliter propter originale tollendum, & secundariò propter actualia impedienda, vel, si admitterentur, tollenda. Prævisio Adami peccato, Christus cum suis meritis statim efficaciter voluit est ad tollendum peccatum illud; sed quia ita voluit Deus peccatum originale propter Christum tollere, ut tamen rebellionem concupiscentiæ ex eo ortam manere voluerit in hominibus, sive regenerarentur, sive non, Christus secundariò, & quasi ex incidenti, fuit etiam voluit propter actualia ex infausta illa radice pullulatura.

Christus igitur ut perfectus Redemptor, venit non solum propter originale, sed etiam propter actualia, propter originale primariò; secundariò & ex incidenti propter actualia; venit propter originale impediendum in beata Virgine, & tollendum in cæteris hominibus, quamquam non in omnibus tollatur, ob negligentiam, vel malitiam hominum; & ad actualia, impedienda vel tollenda, quamquam non omnia impediuntur, nec omnia admissa deleantur, propter absum gratiarum; venit, inquam, sic tamen ut vi præsentis decreti venire potuerit propter originale, & actualia efficaciter impedienda, quare vi præsentis decreti venisset Christus, etiam si neque peccatum Adami ad ullum ex ejus posteris transfusum fuisset, neque ullum actuale peccatum fuisset admissum.

Quæres 4. utrum Christus vi præsentis decreti venturus fuisset, si peccatum originale non esset?

R. Christum vi præsentis decreti venturum non fuisse, si Adamus non peccasset, ut caput humani generis, adeoque si sola essent peccata actualia, sive venialia, sive mortalia, etiam si essent in omnibus naturæ individuis.

Prob. Nam deficiente primariò motivo decreti incarnationis, non esset illud decretum, proindeque nec esset incarnatio vi illius decreti. Atqui in hypothesis facta, primarium motivum præsentis decreti incarnationis deficeret; motivum enim illud fuit remedium peccati originalis, remedium verò actualium fuit tantum motivum secundarium, & quasi ex incidenti: unde canit Ecclesia: *O certè necessarium Ade peccatum, quod Christi morte delendum erat!* Ergo tunc non esset præsentis decretum incarnationis, atque adeo nec esset incarnatio vi præsentis decreti.

Simonnet Theol. Form. II.

Dices. Si in omnibus, aut ferè omnibus hominibus essent peccata actualia, quamvis sine originali, fuisset necessitas redemptionis humani generis, ut nunc est. Ergo adhuc fuisset incarnatio. R. neg. conseq. Nam fuisset quidem necessitas redemptionis humani generis, sed non illius propter quam principaliter decreta est incarnatio: Deus enim Christum principaliter decrevit propter redemptionem humani generis à peccato originali.

Dices. Apostolus ad Galat, cap. 2. ait de Christo: *Qui dilexit me, & tradidit semetipsum pro me.* R. sic loqui Apostolum, non ut significet, Christum ita venisse, & mortuum esse pro salute singulorum, ut venturus, & moriturus fuerit etiam pro salute cujuslibet hominis particularis; sed ut significet, incarnationem ita decretam fuisse, & mortem à Christo toleratam pro salute omnium simul, ut tamen singulis proficit, vel saltem prodesse possint incarnatio & mors Christi, perinde ac si Christus pro singulis in particulari venisset, & mortuus esset.

DISPUTATIO VII.

De gratia, de defectibus, & passionibus Christi.

ARTICULUS I.

Utrum Christus ut homo, sanctus sit sanctitate substantiali.

RESPONSIO I.

Christus ut homo, sanctus est sanctitate substantiali, propter unionem hypostaticam humanitatis cum Verbo.

Prob. 1. Nam humanitas Christi unita est Verbo formaliter, hoc ipso quod ei unita est hypostaticè. Ergo humanitas Christi sanctificata est Verbo formaliter, hoc ipso, &c. Conseq. patet. Nam hic unctio & sanctificatio sunt unum & idem. *Prob. ant. 1.* auctoritate Scripturæ: nam Psalmo 44. ad Christum diriguntur hæc verba: *Unxit te Deus Deus tuus oleo lætitiæ præ consortibus tuis,* (hoc est, præ omnibus Angelis, & hominibus sanctis:) Christus enim hic dicitur unctus præ omnibus aliis sanctis, non solum propter majorem sanctitatem accidentalem, in majori gratia habituali positam, sed etiam & maxime propter sanctitatem substantialem, quam habet à divinitate Verbi, & qua cæteri omnibus sanctis, tam Angelis, quam hominibus infinite excellit: Christus igitur ex Scriptura, secundum humanitatem, ipsa Verbi divinitate, mediante unione hypostatica, formaliter unctus fuit.

2. Ex Patribus, pro quibus omnibus hic erunt Gregorius Nazianzenus in oratione quarta de Theologia, ubi de Filio Dei incarnato ait: *Christus verò (apelatur) propter divinitatem; ea enim humanitatis unctio est, non actus, ut in aliis, qui christi occupantur, sanctificans, sed totius unctionis presentia.* Et in oratione 2. in Pascha de eodem dicit: *Perfectus autem non modo propter divinitatem, qua nihil perfectius, sed etiam propter divinitatem, divinitate delibutus.*

Sanctus Agustinus, lib. 15. de Trinitate cap. 26. ubi hæc habet: *Manifestius de illo (Christo) scriptum est in Actibus Apostolorum. Quoniam unxit eum Deus Spiritu sancto, non utique oleo visibili, sed dono gratiæ. . . . nec sanè tunc unctus est Christus Spiritu sancto, quando super eum baptizatum velut columba descendit. . . . sed ista mystica & invisibili unctione tunc intelligendus est unctus, quando Verbum Dei caro factum est, id est, quando humana natura; sine ullis precedentibus bonorum operum meritis;*

L. 3. Dei